

AATU PUHAKKA

INVESTOIMALLA HYVINVOINTIA

Hyvinvointitaloutta rakentamassa

INVESTOIMALLA HYVINVOINTIA

Hyvinvointitaloutta rakentamassa

SOSTE

SOSTEn julkaisuja 3/2017

© SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, 2017

Kuvat: Veikko Somerpuro ja Jaani Föhr

Taifto: Taina Leino

ISBN (nidottu): 978-952-6628-22-6

ISSN: 2489-2483

ISBN (pdf): 978-952-6628-23-3

ISSN: 2489-3137

Painopakka: Grano Oy, Kuopio

AATU PUHAKKA

INVESTOIMALLA HYVINVOINTIA

Hyvinvointitaloutta rakentamassa

Sisällys

Esipuhe	6
1 Johdanto	10
2 Hyvinvointi	14
2.1 Hyvinvoinnin määritelmät eri teorioissa	15
2.2 Ajankohtainen hyvinvointikeskustelu	18
2.2.1 Terveiden edistäminen	18
2.2.2 Valtavirtainen taloustiede	20
2.2.3 Onnellisuustutkimus ja subjektiivinen hyvinvointi	23
2.2.4 Sosiaalisten indikaattoreiden koulukunta ja objektiivinen hyvinvointi	24
2.2.5 Kestävä hyvinvointi	25
2.3 Yhteenveto hyvinvoinnin määritelmästä ja tutkimisesta	27
3 Investoinnit	30
3.1 Investoinnin määritelmä	30
3.2 Kulutus, säästäminen ja pääoma	31
3.3 Investointien luokittelua	33
3.4 Yhteenveto investoinneista	34

4	Hyvinvointi-investoinnit	38
4.1	Hyvinvointi-investoinnin määritelmä ja teoreettinen tausta	38
4.2	Sosiaaliset investoinnit ja virheinvestoinnit	39
4.3	Hyvinvointi-investoinnin luokittelu	40
4.3.1	Hyvinvointi-investoinnin muoto	41
4.3.2	Hyvinvointi-investoinnin tavoite	42
4.4	Yhteenveto ja pohdintaa hyvinvointi-investoinnin käsitteestä	43
5	Hyvinvointi-investoinnit käytännössä	46
5.1	Esimerkkejä hyvinvointi-investoinneista	46
5.2	Esimerkkejä virheinvestoinneista	50
5.3	Luokittelujen toimivuus hyvinvointi-investointien selittäjänä	51
5.4	Hyvinvointi-investoinnin logiikka ja muita johtopäätöksiä	52
6	Lopuksi	56
	Lähdeluettelo	57

Esipuhe

MIKÄ YHDISTÄÄ liukastumisia ehkäisemään pyrkivää kampanjaa, paperitehtaan lounasdiskoa ja kansallista neuvolajärjestelmää? Ne kaikki ovat hyvinvointi-investointeja.

Hyvinvointi-investointi on SOSTEn lanseeraama käsite, jolla tarkoitetaan hyvinvointia lisääviä ja hyvinvoinnin edellytyksiä parantavia yksilöllisiä tai yhteisöllisiä panostuksia. Hyvinvointi-investoinneista syntyy hyvinvointitalous – yhteiskunnan alue, jossa toimitaan ja tehdään asioita hyvinvoinnin lisäämisen lähtökohdista. Hyvinvointitalouden visiona on yhdessä tehty hyvä elämä kaikille.

Edelliset määritelmät herättävät nopeasti lisäkysymyksiä. Mitä niissä tarkoitetaan hyvinvoinnilla? Entä miten investointi ymmärretään? Tämä Aatu Puhakan kirjoittama katsaus etsii vastauksia näihin kysymyksiin hyvinvointi- ja investointiteorioiden sekä käytännön investointiesimerkkien analyysin avulla.

SOSTEn tavoitteena on ollut tehdä näkyväksi järjestöjen toimintaa sekä niiden luomia toimintamalleja, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpiteitä sekä laajempia hyvinvointia tukevia toimintatapoja sekä rakenteita. Katsauksessa osoitetaan, että hyvinvointi-investointien käsitteellä voidaan kuvata näitä kaikkia. Siksi se on käyttökelpoinen kattokäsite kaikelle hyvinvointia ja hyvinvoinnin edellytyksiä lisäämään pyrkivälle toiminnalle.

Toivomme, että käsitteestä on tulevaisuudessa hyötyä järjestöille oman toimintansa sanoittamisessa sekä toiminnan vaikuttavuuden ja yhteiskunnallisen merkityksen näkyväksi tekemisessä.

Helsingissä 15.11.2017

Jussi Ahokas

Hyvinvointitaloustiimin
päällikkö ja pääekonomisti
SOSTE

1

Johdanto

1 Johdanto

SOSTE ON PERUSTAMISESTAAN VUODESTA 2012 ALKAEN pyrkinyt edistämään hyvinvointitaloutta. Hyvinvointitalous on tulevaisuuden ajattelutapa, jossa visiona on kaikille hyvän elämän edellytykset tarjoava yhteiskunta. Toisaalta hyvinvointitalous on myös konkreettinen ja olemassa oleva osa yhteiskuntaa, jossa investoidaan hyvinvointiin. Hyvinvointitalouden yhteydessä onkin nostettu esiin hyvinvointi-investoinnin käsite. SOSTEn julkaisemaan *Hyvinvointitalous*-teokseen (Särkelä et al. 2014) pyydettiin kirjoittajia pohtimaan, kuinka hyvinvointi-investointeja voidaan mitata tai tehdä näkyviksi. Hyvinvointi-investointeina nähtiin koulutus, terveyden edistäminen, ehkäisevä toiminta ja investoinnit kansalaisyhteiskuntaan. Teemasta ovat jatkaneet Päivi Rouvinen-Wilenius ja Jussi Ahokas (2016) kirjoittamalla hyvinvointi-investoinneista osallisuuteen ja syventämällä hyvinvointi-investoinnin määritelmää.

Hyvinvointi-investoinnin käsitteelle ei ole kuitenkaan tehty tarkempaa läpivalaisua. Millaista hyvinvointia hyvinvointi-investoinneilla edistetään eli mitä hyvinvoinnilla tarkoitetaan? Miksi hyvinvointia pitää edistää juuri investoimalla ja miten hyvinvointi-investointi eroaa tavallisesta investoinnista? Mitkä ovat hyvinvointi-investoinnin vahvuudet ja heikkoudet yhteiskunnallisessa keskustelussa? Entä millaisia hyvinvointi-investoinnit käytännössä ovat? Tämä julkaisu vastaa näihin kysymyksiin ja laajentaa hyvinvointi-investointikeskustelua.

Julkaisussa syvennytään hyvinvointi-investoinnin käsitteen molempiin osiin: hyvinvointiin ja investointeihin. Yksi keskeinen teema on hyvinvointikäsitysten erilaisuus. Julkaisussa esitetään, kuinka hyvinvoinnilla voidaan tarkoittaa keskenään jopa ristiriitaisia asioita. Investointien kohdalla käy ilmi, että investointi on pääoman kasvattamista, mutta pääoma voi olla monenkirjavaa. Lisäksi ei ole yksimielisyyttä siitä, syntyvätkö investoinnit säästöillä vai synnyttävätkö investoinnit säästöjä. Hyvinvointi-investointien tarkastelu taas osoittaa, kuinka oppikirjamainen investointilogiikka ei välttämättä sovellu hyvinvointitalouteen.

Johdannon jälkeen toisessa luvussa tarkastellaan erilaisia tapoja käsittää hyvinvointi. Hyvinvoinnille on olemassa useita erilaisia teoreettisia määritelmiä, joilla on vaikutusta myös ajankohtaiseen hyvinvointikeskusteluun. Kolmannessa luvussa paneudutaan investointiin ja sen läheisiin käsitteisiin, kulutukseen, säästämiseen ja pääomaan. Neljännessä luvussa tarkastellaan itse hyvinvointi-investoinnin käsitettä. Viimeisessä luvussa esitellään konkreettisia esimerkkejä hyvinvointi-investoinneista ja pohditaan niitä aikaisemman teoriakatsauksen valossa: Millaisia ne ovat, kuka niitä tekee ja mitä vaikutuksia hyvinvointi-investoinneilla on?

Aatu Puhakka

Julkaisun kirjoittanut
YTK Aatu Puhakka opiskelee
Jyväskylän yliopistossa valtio-oppia.
Puhakka on toiminut vuonna 2017
ylioppilaskunnassaan
sosiaalipoliittisena vastaavana
ja syksyllä SOSTEn tutkijana.
Puhakka kiittää koko SOSTEa
kirjoittamismahdollisuudesta ja
kannustavasta työilmapiiristä.

NEU
TUK

Föräldringsguide

hemman opat

2

Hyvinvointi

ELVOKESKI
TUKEE PER
EROSS

#VERTAIS-
HASSAKKÄ
KOE VERTAISTUEN ERIKO -
KÄYTTÖOHJE

ntn

2 Hyvinvointi

HYVINVOINTIA ON POHDITTU läpi filosofian historian ja sitä on pidetty jopa kaikkein keskeisimpänä käsitteenä (Laitinen 2008). Filosofian lisäksi hyvinvointi on ollut tutkimuskohteena esimerkiksi sosiaali- ja terveystieteissä sekä taloustieteessä. Samalla kuitenkin hyvinvoinnin määritelmät vaihtelevat tieteenalojen, koulukuntien ja tutkijoiden välillä. Hyvinvointina voidaan nähdä esimerkiksi tarpeiden tyydyttäminen, kyky toimia yhteiskunnassa tai koettu onnellisuus. Osittain tämän vuoksi myös näkemykset hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä vaihtelevat.

→ *Hyvinvoinnin määritelmät vaihtelevat tieteenalojen, koulukuntien ja tutkijoiden välillä.*

Erilaisten hyvinvointikäsitteiden vertailu on hyödyllistä SOSTEn hyvinvointitalousvision ymmärtämiseksi. Hyvinvointia ja hyvän elämän edellytyksiä luovaa hyvinvointitaloutta rakennetaan hyvinvointi-investoinneilla (Rouvinen-Wilenius ja Ahokas 2016). Hyvinvointi-investointi on käsitteenä kuitenkin uusi ja vain harvalla täysin tuttu. Hyvinvointi-investointi on sanana helpompi ymmärtää, kun sen taustalla oleva hyvinvointikäsitteys pystytään asettamaan oikeaan asiayhteyteen. Näin käsitetään mitä hyvinvointi-investointi voi olla, mitä se ei voi olla ja millä tavalla hyvinvointi-investointeja voidaan luoda.

Lisäksi yksittäisten hyvinvointi-investointien vaikutukset on helpompi pukea sanoiksi, kun tiedetään millä erilaisilla tavoilla hyvinvointi voidaan käsitellä. Hyvinvointikäsitteykset tuntemalla voidaan vastata kysymyksiin, kuinka investointi parantaa hyvinvointia tai millainen hyvinvointi-investointi on. Hyvinvointi-investointeja voidaan myös vertailla keskenään paremmin ja niiden väliltä voidaan löytää eroavaisuuksia.

Hyvinvointikäsitteysten tunteminen auttaa myös julkisen keskustelun ymmärtämisessä ja kriittisessä tarkastelussa. On suosituttua perustella hyvinvointivaikutuksilla erilaisia politiikkatoimia. Perusteluiden taustalla olevat hyvinvointikäsitteykset eivät kuitenkaan aina välity poliitikkojen, virkamiesten ja asiantuntijoiden puheenvuoroista. Tällöin suositeltujen politiikkatoimien todelliset vaikutukset ja tavoitteet voivat jäädä epäselviksi. Poliitikan lisäksi

hyvinvointikäsitteiden eroilla on vaikutusta hyvinvoinnin tutkimiseen. Erot vaikuttavat mm. siihen, mikä on mittaamisen kohde ja millaisia johtopäätöksiä tuloksista tehdään. Erilaiset hyvinvointikäsitteet vaikuttavat siis tapoihin edistää hyvinvointiamme ja sen myötä lopulta myös hyvinvointiimme.

→ *Hyvinvointikäsitteiden tunteminen auttaa myös julkisen keskustelun ymmärtämisessä ja kriittisessä tarkastelussa.*

2.1 Hyvinvoinnin määritelmät eri teorioissa

Millaisia hyvinvoinnin määritelmät sitten ovat? Millaiselle filosofialle erilaiset hyvinvointikäsitteet perustuvat, mitkä niiden ansiot ja heikkoudet ovat ja mikä on hyvinvointikäsitteiden keskinäinen suhde? Filosofi ja lääkäri Antti S. Mattila (2009) on tutkinut hyvinvointia ja onnellisuutta. Mattila on määritellyt professori Daniel M. Haybronin (2008) artikkelin pohjalta viisi erilaista lähestymistapaa hyvinvoinnin ymmärtämiseen. Nämä lähestymistavat ovat *hedonistiset teorit*, *halujen tyydytys-teorit*, *autenttinen onnellisuus-teorit*, *eudaimonistiset teorit* ja *objektiivisten listojen teorit*.

Ennen näihin teorioihin syventymistä on hyödyllistä tutustua *utilitarismin* käsitteeseen. Utilitarismi on vaikuttanut erityisesti halujen tyydytys-teorioihin ja on nähtävissä myös subjektiivisen hyvinvoinnin mittaamisessa. Utilitarismin kritiikillä taas on ollut merkittävä vaikutus muun muassa taloustieteilijöiden käymään hyvinvointikeskusteluun.

Jukka Mäkisen (2004, 7–8) mukaan utilitarismin tärkein kriteeri on hyvinvoinnin maksimointi. Tämän periaatteen pohjalta arvioidaan esimerkiksi instituutioita, tekoja ja yhteiskunnallisten resurssien jakautumista. Utilitarismin hyvinvointiopin mukaan ainoa asia, jota itsessään tulisi tavoitella, on hyvinvointi. Se mikä on hyvää tai hyvinvointia voi vaihdella, kuten myös se, kuinka hyvinvointi mitataan. Utilitarismin sisällä kannatetaan mm. hedonismia, halujen tyydyttämistä ja todellisille tarpeille perustuvaa hyvinvointinäkemystä. Hyvinvointia yhteiskunnan tasolla voidaan mitata niin hyvinvoinnin summana kuin keskiarvona. Utilitarismin mukaan on järjetöntä tuottaa hyvinvointia vähemmän kuin olisi mahdollista.

→ *Utilitarismin tärkein kriteeri on hyvinvoinnin maksimointi.*

Mäkinen (2016, 248) myös erottelee toisistaan *klassisen utilitarismin* ja *preferenssiutilitarismin*. Klassinen utilitarismi oikeuttaa ja suosii tekoja, jotka lisäävät onnellisuutta tai vähentävät kärsimystä mahdollisimman paljon.

Klassisille utilitaristeille ainoa tavoiteltava asia on onnellisuus, jota tehokkaimmin tuottaa oikeudenmukaisuus. Preferenssiutilitarismissa taas oikeudenmukaisuutta on se, että instituutiot kohdentavat tehokkaasti hyvinvoinnin välineet. Mieltymysten¹ maksimoiminen tuottaa hyvinvointia. Toisin sanoen oikeudenmukaisuutta ja hyvinvointia tuottavaa politiikkaa on tehdä yksilöiden halujen tyydyttämisestä mahdollisimman helppoa. Utilitarismi oli Mäkisen (2016, 246–247) mukaan poliittisen filosofian vallitseva käsitys 1800-luvulta 1970-luvulle ja on sitä edelleen taloustieteessä.

Utilitarismiin liittyy olennaisesti *hedonismi*, sillä Mattilan (2009) mukaan juuri utilitaristit ovat edustaneet hedonismia. Hedonistisissa teorioissa hyvinvointi on nautintoa. Lisäksi hedonismissa keskeinen ajatus on se, että yksilön kokemukset ja niiden miellyttävyys vaikuttavat ratkaisevasti hyvinvointiin. Miellyttävien kokemusten on voitettava epämiellyttävät. *Halujen tyydytys* -teorioissa taas hyvinvointia syntyy, kun yksilö tyydyttää halujaan. Tätä näkökulmaa on pidetty hyvänä mm. siksi, että se ei arvota haluja ylhäältä päin vaan antaa yksilölle vallan päättää, mikä on hänelle hyväksi. Hedonismi ja halujen tyydytys -teoriat saatetaan toisinaan esittää samassa yhteydessä. Esimerkiksi Joutsenvirta, Hirvilampi, Ulvila ja Wilen (2016, 37) kirjoittavat haluja korostavan ajattelun perustuvan hedonistiseen hyvinvointikäsitukseen. Näyttäisi siis siltä, että hedonismi jossain määrin oikeuttaa halujen ja mieltymyksien tavoittelun.

→ *Hedonistisissa teorioissa hyvinvointi on nautintoa. Halujen tyydytys -teorioissa taas hyvinvointia syntyy, kun yksilö tyydyttää halujaan.*

Vaikka hedonismia ja halujen tyydytys -teorioita on sovellettu etenkin taloustieteessä, ovat ne saaneet osakseen myös kritiikkiä. Mattilan (2009) mukaan hedonismia on kritisoitu mm. siitä, että ihmiset usein haluavat tehdä asioita eivätkä ainoastaan kokea niitä. Halujen tyydytys -teorioita taas on arvosteltu siitä, että halut voivat olla yksilölle vahingollisia. Hedonistinen ja halujen tyydytystä korostava hyvinvointinäkemys on nähty keskeisenä ilmastokriisin ja jatkuvan tyytymättömyyden tunteen aiheuttajana (Joutsenvirta et al. 2016).

Autenttisen onnellisuuden teoria on kiinnostunut halujen sijaan koetusta eli subjektiivisesta hyvinvoinnista. Aihetta tutkineiden Dienerin, Oishin ja Lucasin (2003, 403) määritelmän mukaan subjektiivinen hyvinvointi on

1 Mieltymyksistä käytetään myös nimityksiä tarpeet, halut tai preferenssit. Esimerkiksi sosiaalipoliitikot Len Doyal ja Ian Gough (1991) ovat omassa tarveteoriassaan halunneet erottaa ihmisten tarpeet haluista. Hyvinvointikirjallisuudessa kyseisiä sanoja käytetäänkin monesti ristiriitaisesti.

ihmisen tunneperäistä ja kognitiivista arviointia omasta elämästään. Subjektiiviseen hyvinvointiin kuuluvat esimerkiksi positiiviset tunteet ja tyytyväisyys elämään. Se mittaa asioita, joita arkikielessä kutsutaan onnellisuudeksi, (mielen)rauhaksi ja tyytyväisyydeksi. Subjektiiviseen hyvinvointiin voivat merkittävästi vaikuttaa luonteenpiirteet, kuten esimerkiksi ekstroverttius ja neurootisuus sekä itsetunto. Tästä huolimatta myös elinympäristö vaikuttaa pitkällä aikavälillä subjektiiviseen hyvinvointiin. Kulttuuriset tekijät voivat vaikuttaa ja selittää subjektiivisen hyvinvoinnin eroja eri valtioiden välillä. Tämän vuoksi myös kulttuurien välisiä subjektiivisen hyvinvoinnin eroja voi olla haastavaa mitata (Diener et al. 2003, 411). Hollantilaisen sosiologin Ruut Veenhovenin (2002, 2–8) mukaan subjektiivisia mittareita täytyy korostaa, sillä yhteiskuntapolitiikka ei pyri parantamaan ainoastaan materiaalisia oloja vaan myös ihmisten mielenlaatua. Haybron (2008, 186) kritisoi autenttista onnellisuutta siitä, että se ei välttämättä tunnista sisällöllisesti köyhää elämää.

→ *Subjektiivinen hyvinvointi on ihmisen tunneperäistä ja kognitiivista arviointia omasta elämästään.*

Elämän sisältöön taas on keskittynyt *eudaimonia*, joka periytyy käsitteenä antiikin filosofiasta ja tarkoittaa elämistä hyvin tai kukoistamista. Halujen, nautinnon tai koetun onnellisuuden sijaan eudaimonia keskittyy ihmisen hyveisiin ja kykyjen toteuttamiseen (Joutsenvirta et al. 2016, 38). Mattilan mukaan viime aikojen tunnetuin versio teoriasta on taloustieteilijä Amartya Senin sekä filosofi Martha Nussbaumin ominaiset kyvyt (tai toimintakyky) -teoria. Ominaisten kykyjen teoria korostaa kymmentä kukoistamiseen vaikuttavaa osatekijää². Eudaimoniaa ja toimintakykyä korostavia teorioita voidaan kritisoida yksilöstä etääntymisestä. Yleiset hyvinvointinormit eivät välttämättä ole yksittäiselle henkilölle olennaisia (Mattila 2009).

→ *Eudaimonia keskittyy ihmisen hyveisiin ja kykyjen toteuttamiseen*

Edellä mainitut neljä teoriaa saattavat usein sulkea ulos hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä. Tätä puutetta korjaavat *listateoriat*, joiden avulla hyvinvointia pyritään kuvaamaan hyvien asioiden listoilla. Listateorioiden vahvuus on kyky ottaa huomioon intuitiivisesti hyvinvoinnin osatekijät. Listateorioiden suhteen on kuitenkin esitetty kysymys siitä, kuka päättää mitä asioita tällainen lista sisältää ja kuinka sen oikeellisuutta mitataan. Lista edellyttää

2 Tämä teoria esitellään tarkemmin luvussa 2.2.4.

kiinteää ihmiskuvaa, vaikka erilaisten ihmisten hyvinvointiin vaikuttavat erilaiset asiat (Martela 2014 ja Mattila 2009). Esitellyt hyvinvointiteoriat on kuvattu tiivistetysti taulukossa 1.

Taulukko 1: Hyvinvoinnin teoriat

Hyvinvointiteoria	Mitä hyvinvointi on?
Hedonistinen	Hyvinvointi on nautintoa
Halujen tyydytys	Hyvinvointi on yksilön halujen tyydytystä
Autenttinen onnellisuus	Hyvinvointi on positiivisia tunteita
Eudaimonia (kukoistus)	Hyvinvointi on itsensä toteuttamista
Listateoriat	Hyvinvointia kuvataan hyvien asioiden listoilla

Hyvinvoinnin teorioita yhdistää pyrkimys selittää hyvinvoinnin muodostumista. Teorioiden mukaan hyvinvointi voi olla nautintoa, halujen tyydytystä, positiivisia tunteita, itsensä toteuttamista tai lista hyvistä asioista. Ensimmäiset kolme hyvinvointiteoriaa luottavat ihmisen subjektiiviseen arviointikykyyn määritellä oma hyvinvointinsa tai tarpeensa. Jälkimmäiset kaksi taas pyrkivät löytämään yleisempiä ja objektiivisia selityksiä hyvinvoinnille. Subjektiivisempia teorioita on kritisoitu pinnallisuudesta sekä huonoista vaikutuksista esimerkiksi terveydelle ja ympäristölle. Objektiivisten teorioiden kritiikki on kohdistunut niiden etäännyntymiseen yksilöstä.

2.2 Ajankohtainen hyvinvointikeskustelu

Seuraavaksi tarkastellaan kuinka nämä viisi teoriaa heijastuvat ajankohtaiseen hyvinvointikeskusteluun ja -tutkimukseen. Mielenkiinto kohdistuu sosiaali- ja terveystieteiden sekä taloustieteen parissa käytyyn keskusteluun. Esitellyksi tulevat *terveyden edistämisen, valtavirtaisen taloustieteen, onnellisuustutkimuksen, objektiivisen hyvinvoinnin ja kestäväen hyvinvoinnin* näkökulmat. Teorioiden vaikutuksen lisäksi analysoidaan sitä, millaisia politiikkasuosituksia erilaisista näkökulmista voidaan johtaa.

2.2.1 Terveiden edistäminen

Timo J. Hämäläinen sekä Juliet Michaelson (2014, 84–85) ovat käsitelleet hyvinvointia terveyden edistämisen näkökulmasta. He tuovat esiin näkemyksen, jonka mukaan hyvinvointia määrittelevät fyysinen terveys, elämänlaatu sekä mielenterveys. Hyvinvointi on prosessi, jossa ihmiset pyrkivät kohti

heidän omille tavoitteilleen perustuvaa hyvää elämää. Kirjoittajien mukaan terveyden käsitettä voidaan muuttaa riskeistä, sairauksista ja muista negatiivisista määreistä resurssinäkökulmaan ja näin laajentaa hyvinvointikäsitystä.

→ *Hyvinvointi on prosessi, jossa ihmiset pyrkivät kohti heidän omille tavoitteilleen perustuvaa hyvää elämää.*

Tästä näkökulmasta katsottuna hyvinvointia voidaan kirjoittajien mukaan lähestyä kahdesta suunnasta. Ensinnäkin voidaan tutkia, kuinka ihmiset pystyvät hallitsemaan vastoinikäymisiä sekä riskejä ja kuinka *resilienssiä* voidaan kehittää kamppailussa näitä uhkia vastaan. Resilienssin mittaaminen on tosin tutkijoiden mukaan vielä haasteellista, sillä resilienssille ei ole tarkkaa määritelmää. Esimerkiksi positiivisessa psykologiassa resilienssillä kuitenkin viitataan selviytymiskykyisyyteen, johon liittyy stressinsieto- ja ongelmanratkaisukyky sekä avun hakeminen (Lääperi 2016). Toinen lähestymistapa on tutkia, kuinka hyvinvointi on kehittynyt ja mitä resursseja tarvitaan sellaisten olosuhteiden luomiselle, joissa ihmiset voivat ylläpitää hyvinvointia.

Koskinen-Ollonqvist ja Rouvinen-Wilenius (2009) kirjoittavat, että terveyden edistämisessä keskeistä on yksilön voimaantumisen hyödyntämällä arjen ympäristöä sekä palveluita. He määrittelevät, että terveyden edistäminen on ”laaja-alaista pyrkimystä riskipohjaisen ajattelun lisäksi mahdollisuuksien luomiseen ja terveyttä tukevien ja suojaavien rakenteiden luomiseen ja ylläpitoon entistä enemmän”. Terveyttä voidaan edistää hyvinvointipoliitiikalla, jonka osa-alueet ovat sosiaali- ja terveystieteet. Heidän mukaansa sekä terveyden että hyvinvoinnin edistämistä ohjaavat itsenäisyyden ja riippumattomuuden kunnioittaminen, oikeudenmukaisuus, tasa-arvo, osallistuminen, yhteistyö, vapaus ja demokratia. Koskinen-Ollonqvistin ja Rouvinen-Wileniuksen mukaan hyvinvoinnin edellytyksenä on keskeisten tarpeiden tyydyttämisen mahdollistava tila.

Terveyden edistämisen hyvinvointikäsitteessä on nähtävissä useampiakin hyvinvoinnin teorioita. Hyvinvoinnin edellytyksenä tuodaan esiin tarpeiden tyydyttäminen. Eudaimoninen hyvinvointi taas voidaan nähdä yksilön voimaantumisen korostamisena. Toisaalta myös listateoriat ja autenttinen onnellisuus ovat havaittavissa, kun hyvinvointia selitetään usealla eri tekijällä ja korostetaan hyvinvoinnin subjektiivisuuden kokemusta. Professori David Seedhouse (2009) onkin kritisoinut terveyden edistämistä mm. epämääräisyydestä suosituksissaan sekä pinnallisista rakenteista ja malleista. Terveyden edistämisen kritiikissä on myös asetettu kyseenalaiseksi keskeisten käsitteiden yhteiset merkitykset. Esimerkiksi terveyden käsite voidaan ymmärtää usealla eri tavalla (Sy & Kessel 2005).

Politiikkatyön kuten hallitusohjelmien tasolla terveyttä ja hyvinvointia edistetään samankaltaisilla keinoilla. Kun politiikkatyön tasosta siirrytään konkreettisempaan tasoon, kuten sosiaalityöhön, myös tavoitteet eriytyvät. Terveyden edistämisen politiikkasuositukset liittyvät sosiaalisten ongelmien sekä terveysongelmien ehkäisyyn. Terveyden edistämisen mukaan hyvinvointia edistää suojaavien tekijöiden olemassaolo (Koskinen-Ollonqvist & Rouvinen-Wilenius 2009). Käytännössä terveyden edistämisen politiikkaohjelmaan vaalikaudella 2007–2011 sisällytettiin velvoitteita kunnille terveys- ja hyvinvointivaikutusten huomioonottamisesta, terveysneuvonnasta ja terveystarkastuksista (VNK 2011). Myös esimerkiksi sosiaaliturvaa sekä koulutusta voidaan puolustaa terveyden edistämisen näkökulmalla niiden edistäessä yksilön kykyä selvitä tulevaisuuden haasteista.

2.2.2 Valtavirtainen taloustiede

Taloustieteiden käsitystä hyvinvoinnista on tärkeää tutkia, sillä taloustieteilijöillä on katsottu olevan erityisen paljon valtaa poliittiseen päätöksentekoon ja harjoitettuun politiikkaan (Christensen 2017). Lisäksi sekä toimittajat että poliitikot käyttävät ekonomisteja auktoriteettina useammin kuin muiden alojen tutkijoita, kuten sosiologeja tai psykologeja (Wolfers 2015).

Millainen taloustieteilijöiden hyvinvointikäsitys sitten on? Taloutta ja filosofiaa tutkinut ruotsalainen Erik Angner (2016) jakaa taloustieteen hyvinvointikäsitukset kolmeen lokeroon: *valtavirtaiseen taloustieteeseen*, *onnellisuuden taloustieteeseen* sekä *sosiaalisten indikaattoreiden koulukuntaan*. Näistä näkyvin on valtavirtainen näkökulma. Onnellisuuden taloustiede sekä sosiaalisten indikaattoreiden koulukunta ovat kuitenkin kritisoineet ja haastaneet sitä etenkin 1900-luvun jälkimmäiseltä puoliskolta alkaen.

Valtavirtaisessa taloustieteessä hyvinvointikäsitys on preferenssiutilitaristinen ja perustuu halujen tyydyttämisen teorioille. Hyödykkeiden tai halujen sisältöä ei kuitenkaan arvioida. Jokaisen yksilön uskotaan tuntevan itse parhaiten oman hyvinvoinnin edellytykset. Tähän ajatukseen on vaikuttanut keskeisesti taloustieteilijä Lionel Robbins, jonka mukaan ainoa tapa vertailla preferenssejä on niiden kysyntä markkinoilla (Angner 2016 ja Eskelinen 2012). Preferenssiutilitarismi ei siis ota kantaa siihen, tulisiko kuluttajan haluta esimerkiksi makeisia vai vihanneksia. Hyvinvointia luo se, että kuluttajat voivat maksimoida halujensa tyydyttämisen. Hyvinvointia voidaan mitata valtavirtaisessa taloustieteessä 1) tulojen ja vaurauden avulla kuten *bruttokansantuotteella* 2) kuluttajan ja tuottajan ylijääminä tai 3) raja-arvoina (Angner 2016).

→ *Hyvinvointia luo se, että kuluttajat voivat maksimoida halujensa tyydyttämisen kuluttamisen kautta.*

Tulojen ja vaurauden avulla mittaaminen perustuu brittiläisen taloustieteilijän Arthur Pigoun (1932) ajatuksille. Pigoun mukaan kaikkia hyvinvoinnin osatekijöitä on mahdoton ottaa huomioon, mutta taloudellinen hyvinvointi kuitenkin vaikuttaa kokonaishyvinvointiin. Taloudellinen hyvinvointi taas pystytään mittaamaan, jonka vuoksi se on sopiva mittari hyvinvoinnille. Vaihtoehtona tuloille tai vauraudelle on *kuluttajan ja tuottajan ylijäämä*, joiden summa muodostaa *kokonaisylijäämän*. Alfred Marshallin (1920) mukaan kuluttaja saa muodostettua hyötyä (eli ylijäämää) ympäristöstään hankkiessaan hyödykkeen halvemmalla kuin olisi valmis maksamaan. Tuottajan ylijäämä taas syntyy, kun tuottaja saa myytyä tuotteen kalliimmalla kuin olisi valmis myymään. Kolmas mittaustapa on raja-arvot. Raja-arvo voidaan pyrkiä löytämään sille rahasummalle, jonka pois ottamisen jälkeen yksilön tilanteessa ei ole tapahtunut muutoksia, tai rahasummalle, jonka saaminen ei muuta yksilön tilannetta. Tämän mittaamistavan historia perustuu J. R. Hicksin (1943) kehitysajatuksille ylijäämien mittamisesta. Yksilö puntaroi Hicksin mukaan jatkuvasti tilanteidensa taloudellisia muutoksia. Mikä on tulojen muutos siirryttäessä nykyisestä tilanteesta toiseen tilanteeseen?

Taloustieteen hyvinvointikäsitteiden yhteydessä on perusteltua nostaa esiin hyvinvoinnin taloustiede. Hyvinvoinnin taloustiede on mikrotaloustieteen osa, joka antaa politiikkasuosituksia. Hyvinvoinnin taloustiede tutkii taloudellista oikeudenmukaisuutta eli jako-oikeudenmukaisuutta. Olennainen tutkimuskysymys on esimerkiksi se, kuinka yhteiskunnalliset resurssit olisi jaettava oikeudenmukaisesti. Hyvinvoinnin taloustiede ei ole uusklassisesta taloustieteestä irrallinen, vaan sillä on ollut uusklassisen taloustieteen teorioihin ja metodeihin huomattavaa vaikutusta (Mäkinen 2016, 245–246). Hyvinvoinnin taloustiedettä kutsutaan myös normatiiviseksi taloustieteeksi, ja se myöntää tekevänsä arvovalintoja. Kaikki taloustieteilijät eivät ole kuitenkaan arvostaneet avointa normatiivisuutta. Esimerkiksi Lionel Robbins halusi taloustieteen olevan ”tieteellisempää” ja rajoittavan eettisten arvovalintojen roolia (Backhouse 2009).

→ *Hyvinvoinnin taloustiedettä kutsutaan myös normatiiviseksi taloustieteeksi ja se myöntää tekevänsä arvovalintoja.*

Valtavirtaisen taloustieteen hyvinvointikäsitystä ja sen taustafilosofiaa utilitarismia on haastettu useasta näkökulmasta. Yhdysvaltalainen filosofi John Rawls kritisoi erityisesti utilitarismin tapaa korostaa hyvinvoinnin maksi-

mointia tasa-arvon sijaan. Lisäksi Rawlsin mukaan oikeudenmukaisuuden mittana ei voi olla esimerkiksi preferenssien tyydytys, joka syntyy muiden kansalaisten sortamisesta (Mäkinen 2016, 248-249; 261).

Joutsenvirta, Hirvilampi, Ulvila ja Wilén (2016, 37) kritisoivat hedonismille ja halujen tyydyttämiselle perustuvaa valtavirtaisen taloustieteen näkökulmaa. Ongelmallisena nähdään se, että keskustelussa ei olla kiinnostuneita siitä, mistä ihmisten halut ja toiveet tulevat ja toteutetaanko pyrkimyksiä hyvinvointia parantavalla tavalla. Haluille ja hedonismille perustuvan näkemyskirjoittajat näkevät keskeisenä syynä ilmastokriisille ja tyytymättömyyden tunteelle.

Pigoun ajatusta kokonaishyvinvoinnin ja taloudellisen hyvinvoinnin yhteydestä on myös kritisoitu, sillä bruttokansantuotteen vaikutus onnellisuuteen ei ole itsestään selvä. Vaikka kansakuntien vauraus korreloi onnellisuuden kanssa, on myös muilla tekijöillä, kuten sosiaalisella tuella, vapaudella ja korruption vähäisyydellä vaikutusta kansakunnan onnellisuuteen (Easterlin 1974 ja Helliwell et al. 2012).

Valtavirtainen taloustiede on myös jossain määrin ottanut tämän kritiikin huomioon. Esimerkiksi Matti Pohjola (2015, 150-152) kritisoi *Taloustieteen oppikirjassa* bruttokansantuotetta hyvinvoinnin mittarina. Pohjola tuo esiin, että bruttokansantuote ei huomioi ympäristönäkökulmia, ihmisten terveyttä tai elinikää. Lisäksi Pohjola muistuttaa, että myös subjektiivinen hyvinvointi on tärkeää. Kyseenalaistamisesta huolimatta halujen tyydytys -teorioilla on edelleen voimakas rooli politiikassa ja taloustieteessä. Pohjolan (2015, 14) mukaan ”kaiken taloudellisen toiminnan lopullisena tarkoituksena on ihmisten tarpeiden tyydyttäminen”. Kuluttajan valintateoriaa käsiteltäessä Pohjola (2015, 40) taas tuo esiin, että teoriassa kuluttaja tavoittelee mahdollisimman suurta tarpeiden tyydyttämisen tasoa. Lisäksi uutisoinnista kuka tahansa voi havaita, että esimerkiksi bruttokansantuote on edelleen hyvin yleisesti käytetty elintason mittari.

Valtavirtaisen taloustieteen hyvinvointikäsituksesta voidaan johtaa politiikkasuosituksia, joilla puretaan halujen tavoittelua estäviä rakenteita. Tällaisia rakenteita ovat esimerkiksi hintasääntely vuokramarkkinoilla sekä kuluttamista vaikeuttava sääntely ja verotus, kuten anniskelulait ja haitta-erot. Kun hyvinvoinnin maksimointiin yhdistetään niukat resurssit, saadaan politiikkasuosituksia, jotka kyseenalaistavat poliitikkojen kyvyn käyttää julkisia varoja hyvinvointia tukevalla tavalla. Äärimmillään preferenssiutilitaristinen ajattelu johtaa siihen, että julkisten varojen käyttö on lähes aina tuomittu epäonnistumaan. Esimerkiksi poliitikkojen käyttämät rahat teatterin rakentamiseen synnyttävät hyvinvointitappiota, koska käytetty rahamäärä olisi voitu kohdentaa suoraan pienituloisille, jotka käyttäisivät rahat halujensa mukaisesti.

→ *Valtavirtaisen taloustieteen hyvinvointikäsitteestä voidaan johtaa politiikkasuosituksia, joilla puretaan halujen tavoittelua estäviä rakenteita.*

Näin radikaali julkisen sektorin vastaisuus ei kuitenkaan ole taloustieteessäkään yleistä. Julkista sektoria taloustieteellisesti tutkiva julkistalous katsoo, että yksityinen sektori voi epäonnistua negatiivisten ulkoisvaikutusten, kilpailun puuttumisen tai informaatio-ongelmien vuoksi. Julkinen sektori voi esimerkiksi korjata saasteongelmia verotuksella, tukea liian vähän tuotettujen hyödykkeiden tuotantoa tai tuottaa nk. julkishyödykkeitä. Julkishyödykkeessä uudesta kuluttajasta ei synny lisäkustannuksia ja hyödykkeen käyttöä on vaikea estää (Tuomala 2009, 19–21).

2.2.3 Onnellisuustutkimus ja subjektiivinen hyvinvointi

Onnellisuustutkimuksessa hyvinvointia mitataan sillä, kuinka hyväksi yksilöt itse kokevat tilanteensa. Hyvinvointia on siis koettu onnellisuus ja tyytyväisyys. Mielenkiintoon onnellisuustutkimusta kohtaan on viime vuosikymmeninä erityisesti vaikuttanut kokonaishyvinvoinnin ja taloudellisen hyvinvoinnin kyseenalaistaminen. Taloudelliset mittarit tai tekijät merkitsevätkin onnellisuustutkimuksessa vain silloin, kun niillä on vaikutusta ihmisen onnellisuuteen. Tyypillisesti tämän kaltaista hyvinvointia mitataan esimerkiksi kysymällä ihmisiltä, kuinka onnellisia he ovat (Angner 2016).

→ *Onnellisuustutkimuksen mukaan hyvinvointia on koettu onnellisuus ja tyytyväisyys.*

Subjektiivisen hyvinvoinnin mittaaminen on saanut merkittävää kannatusta. Nobelin muistopalkinnon taloustieteessä saaneen psykologi Daniel Kahnemanin sekä taloustieteen professorin Alan B. Kruegerin (2006) mukaan subjektiivisten mittareiden ja tutkimuksen laajemmalla hyväksymisellä olisi perusteellinen vaikutus taloustieteeseen. Ensinnäkin heidän mukaansa subjektiivisilla mittareilla voidaan saada hyvinvointivaikutuksia näkyviin mutkattomammin. Toiseksi tulokset osoittavat, että hyvinvointia lisätessä ihmissuhteiden määrä on huomattavasti olennaisempaa kuin materiaallisen hyvinvoinnin lisääminen. Kolmanneksi onnellisuustutkimus kiinnittää huomion tulojen sijaan henkilön rooliin tai arvostukseen yhteisössään hyvinvoinnin rakentajana. Neljäntenä huomiona on se, että vaikka tyytyväisyys elämään on suhteellisen vakaata, olosuhteiden muutokset vaikuttavat siihen.

Kuten valtavirtaisen taloustieteen hyvinvointitutkimus myös onnellisuustutkimus nojaa utilitarismiin. Myös siinä tulokset lasketaan keskiarvoina, joita saadaan mittaamalla suuria joukkoja. Näiden suhteen on kuitenkin joi-tain poikkeuksia, ja eräät tutkijat käyttävät onnellisuuden mittaamisessa esimerkiksi mediaania keskiarvon sijaan (Angner 2016). Onnellisuustutkimusta on kritisoitu mm. siitä, että yksilöiden subjektiiviset kokemukset eivät ole keskenään vertailukelpoisia tai yhteismitallisia. Kritiikkiin on vastattu muistuttamalla onnellisuuden korreloivan objektiivisten tekijöiden kuten itsemurharisikin tai verenpaineen kanssa (Mackerron 2010, 13–14).

Mattilan viidestä teoriasta onnellisuustutkimus heijastelee luonnollisesti eniten aito onnellisuus-teoriaa, sillä onnellisuustutkimus korostaa subjektiivisia mittareita. Onnellisuustutkimuksen politiikkasuositukset ovat vahvas-ti riippuvaisia siitä, millaisten asioiden havaitaan olevan onnellisuuteen yhteydessä. Tällaisia asioita ovat kansakunnan vauraus, yksilönvapaus sekä toimiva hallinto. Näitä voidaan tukea esimerkiksi koulutuksella ja demokraattisilla instituutioilla. Toisaalta jos onnellisuutta tuottavat kulttuurisidonnaisista syistä muutkin kuin yleisesti hyväksi havaitut asiat, ei onnellisuustutkimus voi varsinaisesti asettua niitä vastaan.

2.2.4 Sosiaalisten indikaattoreiden koulukunta ja objektiivinen hyvinvointi

Angnerin (2016) mukaan valtavirtaisen taloustieteen näkemystä laajemman kuvan ihmisen elämästä tarjoaa 1960-luvulla syntynyt sosiaalisten indikaattoreiden koulukunta. Koulukunta tähtää panosten sijaan tulosten mittaamiseen. Esimerkiksi tulojen sijaan se mittaa ravinnon laatua, terveyspalveluihin pääsemistä ja koulutustasoa. Sosiaalisia indikaattoreita voidaan kutsua myös objektiivisiksi indikaattoreiksi, sillä ne eivät ole riippuvaisia yksilön preferensseistä tai koetusta mielentilasta. Inhimillisen kehityksen indeksi (HDI) on koulukunnan tunnetuin tuotos. HDI keskittyy kolmeen näkökulmaan: pitkäikäisyyteen, tietoihin ja taitoihin sekä elinolosuhteisiin.

Mattilan (2009) mukaan Inhimillisen kehityksen indeksi on saanut runsaasti vaikutteita Amartya Seniin ja Martha Nussbaumiin liitetystä *toimintakyvyn* (capabilities) käsitteestä. Myös *ominaisten kykyjen teoriana* tunnettu käsite listaa kymmenen ihmisen kukoistamiseen vaikuttavaa kykyä, joita tulisi tukea. Nämä kyvyt ovat 1) *täysmittainen ja täysipainoinen elämä*, 2) *ruumiin terveys* ja 3) *koskemattomuus*, 4) *aistimukset; mielikuvitus ja ajattelu*, 5) *tunteet*, 6) *käytännöllinen viisaus*, 7) *yhteys toisiin ihmisiin*, 8) *huoli toisista eläinlajeista*, 9) *leikki* ja 10) *kyky kontrolloida omaa ympäristöään*.

Toimintakyvyllä kiinnitetään huomiota siihen, millaiset mahdollisuudet yksilöllä on hallita elämäänsä. Mäkisen (2016, 261–264) mukaan toiminta-

kyvyn käsitteeseen vaikuttivat huomattavasti John Rawlsin ajatukset oikeudenmukaisuudesta. Rawls otti ajattelussaan käyttöön *ensisijaiset hyvät* subjektiivisten halujen tilalle. Ensisijaisilla hyvillä Rawls tarkoitti välttämättömiä sosiaalisia olosuhteita ja välineitä, joilla tavoitellaan omia päämääriä.

Amartya Sen omaksui Rawlsin käsityksen siitä, että taloudellisen oikeudenmukaisuuden on tavoiteltava tasa-arvoa. Vaikka Sen näki Rawlsin kritiikin tärkeänä ja oli samaa mieltä Rawlsin kanssa preferenssiutilitarismin ongelmista, hän ei kuitenkaan päätenyt soveltamaan ensisijaisten hyvien käsitettä. Sen muistutti, että ihmiset tarvitsevat samojen tarpeiden tyydyttämiseen erilaisen määrän ensisijaisia hyviä johtuen esimerkiksi fyysisistä tai psyykkisistä tekijöistä. Tämän vuoksi on otettava huomioon todelliset mahdollisuudet valita arvokkaina pidettyjä elämäntapoja. Tätä mahdollisuutta Sen kutsuu toimintavalmiudeksi (tai toimintakyvyksi). Sen myös muistutti, että vaikka hyvinvointia kasvattavat toiminnot saattavat olla pysyviä, niihin vaadittavat hyödykkeet voivat olla muuttuvia niin ajallisesti kuin maantieteellisesti. Hyvinvointia arvioitaessa voi kyseessä siis olla vain näennäisesti suhteelliset kriteerit (Jäntti 1999).

Koulukunnan yksilöstä riippumatonta mittaamista on kritisoitu. Veenhovenin (2002) mukaan materiaalista kehitystä, ihmisten mielipiteitä ja mieltymyksiä tai laajaa yhteiskunnallista kokonaiskuvaa ei voida mitata objektiivisesti, jolloin subjektiiviset mittarit ovat usein parempia. Esimerkiksi terveyden mittaaminen on Veenhovenin mukaan haasteellista ainoastaan objektiivisilla mittareilla, joilla mitataan enimmäkseen sairauksien esiintymistä ja pitkäikäisyyttä. Rinnalle tarvitaan subjektiivista raportointia täydentämään kuvaa terveydentilasta. Lisäksi joitain yhteiskunnan kokonaisuhyvinvoinnin kannalta olennaisia asioita, kuten kansalaisten luottamusta vallanpitäjiin, on käytännössä mahdotonta mitata objektiivisilla mittareilla.

Senin ominaisten kykyjen teorian on katsottu olevan tunnetuin viime aikojen sovellus eudaimonistisista teorioista, sillä hyvinvointinäkemys tukee ihmisen itsensä toteuttamista. Lisäksi sitä voidaan selkeästi pitää listateorian sovelluksena sen luettelomaisuuden vuoksi. Poliittikasuosituksen voidaan katsoa tukevan jossain määrin hyvinvointivaltioimaista lähestymistapaa, jossa jokaiselle taataan mahdollisuudet pärjätä elämässä ja annetaan mahdollisuus epäonnistua. Hyvinvointia tuotetaan koulutuksella ja rakenteilla, joissa yksilöllä on mahdollisuus kehittyä ja vaikuttaa ympäristöönsä. Lisäksi erilaiset osallistavan politiikan toiminnot ja hyvä terveydenhuolto tukevat koulukunnan näkemyksiä.

→ *Ominaisten kykyjen teorian hyvinvointinäkemys tukee ihmisen itsensä toteuttamista.*

2.2.5 Kestävä hyvinvointi

Hirvilampi (2015, 12) arvostelee hyvinvointitutkimusta ekologisen näkökulman laiminlyönnistä. Hyvinvoinnin käsitteellä viitataan ihmisiin eikä elinympärisöön sivuuttaen samalla haitalliset seuraukset, joita hyvinvoinnin kestävä tavoittelu aiheuttaa. Hirvilampi muistuttaa, että suomalaiset menestyvät erinomaisesti hyvinvointivertailuissa, mutta heidän ekologinen jalanjälki on kestävä. Hyvinvointia on siis tavoiteltu Hirvilammen mukaan tulevien sukupolvien, köyhempien maiden ja muiden lajien kustannuksella.

Tämän tilalle Joutsenvirta et al. (2016) ehdottavat kestävää hyvinvointia, joka perustuu eudaimonian käsitteelle. Tällä tarkoitetaan hyvin elämistä tai kukoistamista, ja hyvinvointiin sisältyy hedonismien sijaan hyveiden ja kykyjen toteuttaminen. Lisäksi kestävään hyvinvointiin liitetään Erik Allardtia mukailevat neljä tarvetta. Nämä ovat ”*kohtuullinen elintaso (having), mielekäs ja vastuullinen tekeminen (doing), merkitykselliset suhteet (loving) ja mahdollisuus itsensä toteuttamiseen ja elävään läsnäoloon (being)*”.

Yhtenä kestävään hyvinvoinnin mittarina voidaan pitää Happy Planet Indexiä (HPI), jonka on kehittänyt ajatushautomo New Economics Foundation (Joutsenvirta et al. 2016, 35). HPI kertoo yhteen tyytyväisyyden ja eliniän odotteen sekä näiden tasa-arvoisen jakautumisen yhteiskunnan tasolla. Tämä luku jaetaan ekologisella jalanjäljellä. Tasa-arvoisuudella tarkoitetaan sitä, kuinka tasaisesti tyytyväisyys ja elinikä jakaantuvat yhden maan sisällä. Ekologinen jalanjälki taas mittaa, kuinka paljon väestön kulluttamaan ravintoon, materiaaleihin, energiaan, hiilidioksidipäästöihin sekä infrastruktuuriin tarvitaan maa- ja vesialueita. Vuonna 2016 HPI:ssa menestyneitä maita ovat esimerkiksi Costa Rica, Meksiko, Kolumbia, Vanuatu ja Vietnam. HPI:n heikkous on, että mitattaessa keskiarvohyvinvointia koko väestön tasolla se pystyy huomioimaan vain hyvin heikosti vähemmistöihin kohdistuvat ihmisoikeusloukkaukset. Useissa HPI:ssa menestyneissä valtioissa onkin ollut vakavia ihmisoikeusloukkauksia (New Economic Foundation, 2017).

Kestävään hyvinvoinnin näkökulma korostaa sosiaalisten indikaattoreiden koulukunnan tavoin eudaimonismia. Hyvin eläminen ja kukoistaminen ovat keskeisessä osassa kestävässä hyvinvoinnissa. Kestävään hyvinvoinnin politiikkasuositusten pohjalta voitaisiin ajaa radikaalisti erilaisempaa yhteiskuntaa kuin muiden näkökulmien pohjalta. Valtavirtaiseen taloustieteeseen nähden politiikkasuositukset olisivat lähes päinvastaisia. Halujen tyydytyksestä huomio pitäisi kääntää kokonaan luontoon. Esimerkiksi päästötavoitteet ja luonnonvarojen säästeliäämpi käyttö asetettaisiin todennäköisesti politiikan onnistumisen mittariksi bruttokansantuotteen sijaan. Ylipäättänsä

talouskasvun tavoittelu olisi toissijaista kestäväen hyvinvoinnin politiikassa. Konkreettisesti tämä voisi tarkoittaa paikallistaloutta, lentoliikenteen rajoittamista sekä fossiilisista polttoaineista ja sitä käyttävästä tuotannosta luopumista.

→ *Hyvin eläminen ja kukoistaminen ovat keskeisessä osassa kestävässä hyvinvoinnissa.*

2.3 Yhteenveito hyvinvoinnin määritelmästä ja tutkimisesta

Hyvinvointi on klassinen esimerkki käsitteiden kiistanalaisuudesta. Valta-virtaisessa taloustieteessä hyvinvointia voi olla omien tarpeiden ja halujen tyydyttäminen, oli kyse sitten todellisista tai ideaaleista tyydyttämiseen tähtäävistä valinnoista. Subjektiivinen näkökulma taas käsittää koetun onnellisuuden tai tyytyväisyyden hyvinvoinniksi. Objektiiinen näkökulma ottaa eroa yksilön haluista ja mielentilasta etsimällä tekijöitä, jotka vaikuttavat yksilön mahdollisuuksiin edistää hyvinvointiaan. Kestäväen hyvinvoinnin näkökulma kritisoi hyvinvointitutkimusta ekologisen näkökulman ohittamisesta.

Hyvinvointia edistettäessä ja mitattaessa on tärkeää kiinnittää huomiota taustalla olevaan hyvinvointikäsitteeseen. Se mikä halutaan nähdä hyvinvointina vaikuttaa ratkaisevasti siihen, mitä politiikkatoimea suositellaan tai millaista tilaa tavoitellaan. Näin hyvinvoinnin parantamiseen tähtäävät toimet voivat olla keskenään ristiriitaisia näkökulmien välillä. Esimerkiksi hedonistisen ja tarpeita korostavan hyvinvointikäsitteksen pohjalta voidaan hyvin puolustaa matalaa tupakka- ja alkoholiveroa tai edistää yksityisautoilua. Tämä taas on ristiriidassa objektiiisen tai kestäväen hyvinvointikäsitteksen kanssa, sillä ne heikentävät yksilön ja yhteisön terveyttä sekä vaikuttavat negatiivisesti ympäristöön.

Vaikka hyvinvoinnille voidaan pyrkiä löytämään selittäviä tekijöitä, on muistettava Amartya Senin huomio. Hyvinvointia tukevat hyödykkeet ja toiminnot voivat olla kulttuurisidonnaisia. Se mikä lisää vauraan pohjoismaalaisen hyvinvointia ei aina ole paras tapa lisätä hyvinvointia kehitysmaan asukkaalle. Myös historiallinen konteksti on otettava huomioon. 1960-luvulla hyvinvointia edistäneet toimet eivät välttämättä ole tehokkaimpia hyvinvoinnin edistäjiä 2010-luvulla.

Hyvinvointia määriteltessä törmätäänkin tyypilliseen käsiteanalyysin haasteeseen. Määritelmän hyvinvoinnista tulee olla kattava, jossain määrin normatiivinen mutta kuitenkin kuvaileva. Käsite ei voi silti olla liian laava, jolloin mikä tahansa toiminta voidaan katsoa hyvinvoinniksi.

-NUO

3

Investoinnit

työ?

n.

3 Investoinnit

MYÖS HYVINVOINTI-INVESTOINNIN JÄLKIMMÄISELLE OSALLE, *investoinnille*, on olemassa erilaisia määritelmiä ja luokituksia. Erilaisista määritelmistä huolimatta taustalla on usein samanlainen ajattelu *pääoman* lisäämisestä tai suuremman tuotannon tavoittelusta tulevaisuudessa. Pääomaa käsitteenä voidaan kuitenkin lähestyä useasta näkökulmasta. Lisäksi investointien muodostuminen ja niiden suhde läheisiin käsitteisiin *kulutukseen* ja *säästämiseen* ovat aiheuttaneet erimielisyyksiä.

Investointia ja sen läheisiä käsitteitä tarkastelemalla voidaan ymmärtää, miksi investointeja tehdään ja mikä on investoinnin ero kulutukseen, kaupankäyntiin ja spekulatioon. Lisäksi investoinnin käsitteellä hyvinvointia voidaan perustella sijoituksena kuluerän sijaan, kuten Särkelä et al. (2014) ovat hyvinvointitalouden tavoitteesta kirjoittaneet.

3.1 Investoinnin määritelmä

Investoinnin käsitettä on määritelty ainakin laskentatoimen, taloustieteen sekä kansantalouden tilinpidon näkökulmasta. Taloushistoriallisesti merkittävää pohdintaa investointien luonteesta löytyy John Maynard Keynesin (1964) taloustieteen klassikkoteoksesta *Yleinen teoria*. Lisäksi suomalaisen politiikan ja investointiajattelun näkökulmasta erityisen mielenkiintoinen teos on presidentti Urho Kekkosen (1952) *Onko maallamme malttia vaurastua?* Teoksessa tuolloin pääministerinä toiminut Kekkonen argumentoi teollistamisen ja investointien puolesta.

Ikäheimo, Lounasmeri ja Walden (2009) määrittelevät investoinnit laskentatoimen näkökulmasta. Heidän mukaansa investoinneille on tyypillistä suuri sitoutunut pääoma, laajat vaikutukset sekä pitkä ajallinen kesto. Matti Pohjolan *Taloustieteen oppikirjan* (2015, 15–16) mukaan investoinniksi kutsutaan pääoman määrän lisäämistä. Kansantalouden tilinpidossa investoinneilla tarkoitetaan kiinteän pääoman bruttomuodostusta, joka määritellään kiinteiden varojen hankinnoiksi. Investointihyödykkeet taas ovat loppukäyttöön meneviä hyödykkeitä, joita yritykset ostavat (Rouvinen-

Wilenius & Ahokas 2016). John Maynard Keynes (1964, 62) määritteli investoinnin arvonlisäykseksi tuotantohyödykkeisiin. Urho Kekkosen (1952, 11 sekä 15) mukaan investoiminen taas on sijoittamista ”tuotannollisen toiminnan kehittämistä varten tuotantovälineistön lisäämiseksi tai uusimiseksi”. Ainoastaan sellainen toiminta, jolla pyritään tuotannon lisäämiseen, voidaan katsoa investoinniksi. Finanssialan opetus- ja uutissivusto Investopedia (2017) määrittelee investoinnin rahoitusteorian kautta. Sen mukaan investointi on hyödyke tai tuotantontekijä, jonka odotetaan tuottavan tuloja tai kasvattavan arvoansa tulevaisuudessa. Investoinnin odotetaan siis tuottavan voittoja, ja siihen liittyy aina riskejä. Investoinnin erottaa kuitenkin kaupankäynnistä tai puhtaasta spekuloinnista pitempiaikaisuus ja investoijan sitoutuminen investointiin.

→ *Investoinniksi kutsutaan pääoman määrän lisäämistä.*

3.2 Kulutus, säästäminen ja pääoma

Investoinnin käsitteeseen liittyvät olennaisesti *kulutus*, *säästäminen* sekä *pääoma*. Taloustieteessä kulutuksella tarkoitetaan kulutushyödykkeiden hankkimista tai hyödykkeiden käyttöä tarpeiden tyydyttämiseen. Säästäminen taas tarkoittaa kuluttamatta jätettyä tuloa (Pohjola 2015, 308 sekä 313). Tuotanto voidaan kohdistaa kulutukseen tai investointeihin, riippuen siitä tuotetaanko kulutushyödykkeitä vai tuotantohyödykkeitä. Kulutuksesta luopumalla saadut säästöt voidaan käyttää investoimiseen, mikä lisää tuotantomahdollisuuksia ja pääoman määrää. Taloustieteessä kuluttaminen on siis pois säästöistä sekä investoinneista ja näin ollen tulevaisuuden kulutuksesta (Pohjola 2015, 16). Samankaltainen näkemys on myös Kekkosella, jonka mukaan investointeja voidaan suorittaa ainoastaan sen verran kuin säästettyjä pääomia on käytettävissä. Kekkosen teoksen keskeinen viesti olikin, että Suomen on maltettava säästää ja investoida kuluttamisen sijaan (Tervo 2003).

→ *Taloustieteessä kuluttaminen on siis pois säästöistä sekä investoinneista ja näin ollen tulevaisuuden kulutuksesta.*

Investointien riippuvuutta säästämisestä ovat kuitenkin kyseenalaistaneet J. M. Keynes ja jälkikeynesiläinen taloustiede. Keynesin mukaan investointien ja säästämisen yhtäsuuruus kansantaloudessa johtuu siitä, että investoinnit määräävät tulotason (Ahokas 2016). Keynes (1937) ja jälkikeynesiläinen taloustiede esittävätkin, että kulutusta ja investointeja voidaan rahoittaa ilman säästämistä, sillä rahaa voidaan luoda tyhjästä (ks. esim. Ahokas 2014).

Kulutus- ja investointipäätökset määrittelevätkin säästämisen tason eikä toisinpäin, kuten esimerkiksi Pohjola esittää *Taloustieteen oppikirjassa*.

→ *Keynesiläisessä ajattelussa kulutus- ja investointipäätökset määrittelevät säästämisen tason*

Joka tapauksessa investointien tarkoitus näyttäisi usean määritelmän mukaan olevan *pääoman* kasvattaminen. Hyvinvoinnin tapaan myös pääoma voidaan kuitenkin käsittää usealla eri tavalla. Kuuluisin aihetta tutkinut henkilö lienee Karl Marx, jonka mukaan pääoma on yhteiskunnallista työtä. Työn on muututtava tavarasta rahaksi ja uudelleen tavaraksi ja näin imettävä uutta yhteiskunnallista työtä itseensä. Mitä nopeampi kiertokulku on, sitä enemmän arvoa syntyy (Rauhala 2015). Pääoman voidaan siis katsoa olevan kumuloituvaa liikettä.

→ *Karl Marxin mukaan pääoma on yhteiskunnallista työtä.*

Kuuluisuudestaan huolimatta Marxin määritelmä pääomasta ei ainakaan sellaisenaan ole yleisesti käytössä. Taloustieteessä *reaalipääomalla*³ tarkoitetaan rakennuksia, laitteita tai muita aineksia, jotka on tuotettu tai joita käytetään tuotannossa (Pohjola 2015, 312). *Finanssipääomalla* taas voidaan tarkoittaa lähes mitä tahansa rahanarvoista asiaa, jos sitä voidaan käyttää lisätulojen hankkimiseen (Ross 2015). Näiden yleisesti käytettyjen pääomakäsitysten rinnalle on viime aikoina tuotu myös *luontopääoma*, *inhimillinen pääoma*, *tietopääoma* ja *sosiaalinen pääoma* (Joutsenvirta et al. 2016, 112).

Luontopääomalla viitataan luonnonvaroihin sekä ympäristön tilaan, joka ottaa huomioon niin ekologiset kuin esteettiset näkökohdat. Luontopääoman käsitteen haaste on luonnonvarojen arvottaminen (Linnamo 1998). Yritysten kielenkäytössä luontopääomalla voidaan viitata myös luonnosta saatavaan hyötyyn (FIBS 2017). **Inhimillinen pääoma** on ihmisiin sitoutuneita mitattavia ja kehitettäviä voimavaroja. Koulutus, verkostoituminen ja hyvinvointi ovat osa inhimillistä pääomaa (Larjovuori et al. 2015). **Tietopääomaa** käytetään usein yritysokielessä, ja sillä tarkoitetaan tietoa ja osaamista sekä sen suhdetta asiakkaisiin ja yrityskulttuuria (Inkinen et al. 2013). **Sosiaalinen pääoma** taas tarkoittaa THL:n määritelmän mukaan ihmisten ja ryhmien välisiä sosiaalisia suhteita sekä niiden luottamusta ja vuoro-vaikutusta (THL 2013).

3 Usein myös vain pääoma.

3.3 Investointien luokittelua

Vaikka investoinnin käsite ei ole pääoman ja hyvinvoinnin tapaan yhtä näkökulmasidonnainen, voidaan investointeja luokitella usealla tavalla. Ikäheimo et al. (2009) antavat investoinneille neljä erilaista luokittelua.

1) Ensimmäinen tapa on **investointien jakaminen tehtävän mukaan**. Tällöin investointeja voivat olla lakisääteiset tai pakolliset investoinnit, kustannuksia säästävät investoinnit, tuotteiden kysynnän kasvun tyydyttävät investoinnit, uusiin tuotteisiin investoiminen sekä korvausinvestoinnit. *Lakisääteiset ja pakolliset investoinnit* ovat yleensä turvallisuuteen tai ympäristöön liittyviä investointeja. *Kustannuksia säästävät investoinnit* voivat kohdistua laitteisiin, joiden avulla joko inhimillinen työpanos vähenee tai tuotanto tehostuu. *Kysynnän kasvun tyydyttävillä investoinneilla* laajennetaan tuotantoa. *Uusiin tuotteisiin kohdistuvat investoinnit* suuntautuvat tutkimukseen ja tuotekehittelyyn. *Korvausinvestoinneilla* taas tarkoitetaan investointeja laitteistoon ja kalustoon, jotka ovat käyneet vanhoiksi.

2) Toinen luokittelutapa jakaa **investoinnit strategisiin ja operatiivisiin investointeihin**. *Strategisilla investoinneilla* luodaan toimintaedellytyksiä, ja päätökset niistä tehdään yrityksen johdossa. Niillä on myös vaikutusta toiminnan painotuksiin ja rajoihin. *Operatiiviset investoinnit* taas tehostavat nykyistä toimintaa strategian puitteissa.

3) Kolmas tapa on **investointien jakaminen aineellisiin ja aineettomiin**. Aineellisia investointeja ovat esimerkiksi investoinnit rakennuksiin, koneisiin ja kuljetusvälineisiin. Aineettomat investoinnit kohdistuvat usein tutkimus- ja kehitystoimintaan sekä tieto- ja viestintäteknologiaan (Mali-ranta & Rouvinen 2007).

4) Viimeinen Ikäheimon et al. luokittelu on **investoinnin vaiheet**. Ensimmäisessä vaiheessa investointimahdollisuuksia etsitään ja karsitaan strategian pohjalta. Tämän jälkeen vaihtoehtoja arvioidaan ja niistä valitaan toimintatapoihin soveltuvin. Kolmas vaihe on investoinnin toteuttaminen, ja lopuksi investointi otetaan käyttöön. Yleensä täysimääräistä käyttöönottoa edeltää jonkinlainen kokeiluvaihe. Investoinnin onnistumista voidaan arvioida 1–2 vuoden jälkeen investoinnin käyttöönotosta.

3.4 Yhteenveto investoinneista

Toisin kuin hyvinvoinnilla investointi-sanana taustalla ei näyttäisi olevan käsitehistoriallista kiistaa ja taistelua käsitteen määritelmästä. Empiiristä testaamista investointi-sanana määritelmän pitävyydelle ei niin ikään näyttänyt löytyvän. Tämä ei tietystikään tarkoita, että käsite olisi täydellinen. Määritelmien heikkous on esimerkiksi se, että ne pystyvät hyvin heikosti käsittelemään yksilötason investointikäyttäytymistä.

Teorioissa satsaukset hyvinvointiin, jotka eivät kasvata pääomaa tai tuotantoa, ovat käytännössä kuluttamista. Kuluttaminen voi kuitenkin yhtäältä olla niin lyhytnäköistä halujen tyydytystä kuin myös toimintakykyä tukevien toimintojen hankkimista. Esimerkiksi laadukkaamman sängyn ostaminen voi olla yksilölle investointi, sillä siinä panostetaan tulevaisuuden hyvinvointiin. Tätä teorian eivät kuitenkaan pysty käsitteellistämään, vaan kyseessä on preferenssien ilmaisu siinä missä vaikkapa ravintolaillallinenkin. Investointimääritelmät ovatkin näin kytköksissä hyvinvointiteorioihin.

Käsitteellisen kiistelystä sijaan investoimisen syntyperä on herättänyt keskustelua ja kiistoja. Perinteinen ja valtavirtainen tapa on ollut nähdä investoinnit uhrauksena nykyisestä hyvinvoinnista. Investointi edellyttää aina jonkun säästämistä. Tätä haastaa näkemys investoinneista tulojen tai säästöjen lähteenä. Jälkimmäinen näkemys on investointiajattelulle suopeampi, sillä siinä investointeja voidaan synnyttää käytännössä silloin, kun löydetään investoimisen kohde. Kaikenlaisia investointinäköyksiä yhdistää kuitenkin niiden tulevaisuusorientoituneisuus. Investoiminen on pitkäjänteistä ja sitoutumista vaativaa toimintaa.

Lapsivaiku

- Lapsia kosk
otettava h
sopimukse
- Lapsivaikut
selvittämi
- Lapsivaiku
hyvinvoin
kokon
- Lap
mu

MÄMMÖRILIN
LASTENSUOJELULIITTO

tusten arviointi

4

evissa päätöksissä on ensisijaisesti
huomioon lapsen etu (lapsen oikeuksien
3 artikla)

Hyvinvointi-investoinnit

tust... väline lasten edun
see...

tuste... tarkastellaan lasten
tiin... vaikuttavia tekijöi...

4 Hyvinvointi-investoinnit

HYVINVOINNIN JA INVESTOINNIN KÄSITTEIDEN JÄLKEEN voidaan siirtyä tarkastelemaan SOSTE:ssa kehitettyä *hyvinvointi-investoinnin käsitettä*. Hyvinvointi-investoinnissa yhdistyy useita aikaisemmin käsiteltyjä hyvinvointinäkökulmia. Investointilogiikaltaan se rikkoo liiketaloudellisen ja taloustieteellisen näkökulman tuoden mukaan terveyden edistämisen ja sosiaalitieteiden näkökulmaa. Hyvinvointi-investoinnit ja hyvinvointitalous liittyvät kiinteästi yhteen, sillä hyvinvointitaloutta rakennetaan hyvinvointi-investoinneilla (Rouvinen-Wilenius & Ahokas 2016).

4.1 Hyvinvointi-investoinnin määritelmä ja teoreettinen tausta

Rouvinen-Wilenius ja Ahokas (2016) määrittelevät hyvinvointi-investoinnit ”yhteiskunnallisten panosten käytöksi, mikä tuottaa tulevaisuudessa lisää hyvinvointia sekä terveyttä ja vahvistaa hyvinvoinnin edellytyksiä”. Hyvinvointi-investoinnin tavoite taas on hyvinvoinnin lisääminen ja sen edellytysten vahvistaminen. Määritelmässä on hyödynnetty terveyden edistämisen ja sosiaalitieteiden hyvinvointi- ja investointinäkemystä (Rouvinen-Wilenius & Ahokas 2016).

→ *Hyvinvointi-investoinnit ovat yhteiskunnallisten panosten käyttöä, joka tuottaa tulevaisuudessa lisää hyvinvointia sekä tervyyttä ja vahvistaa hyvinvoinnin edellytyksiä.*

Hyvinvointi-investoinnin taustalla oleva hyvinvointikäsitys perustuu Hyvinvointitalous-kirjan pohjalta kirjoitetulle määritelmälle. Tämän mukaan hyvinvoinnilla tarkoitetaan ”tavoiteltavaa yksilöllistä, fyysistä, henkistä, hengellistä ja sosiaalista tilaa, joka rakentuu riittävästä voimavaroista sekä mielekkästä tekemisestä ja osallisuudesta. Yksilöiden hyvinvointi syntyy elinympäristössä, jossa on ekologiset reunaehdot. Näistä yhdessä koostuu yhteisön kollektiivinen hyvinvointi.” Lisäksi turvattu taloudellinen tilanne, terveys, luottamus itseän ja muihin sekä kyky tehdä kriittisiä valintoja

kuuluvat tähän määritelmään. Määritelmä on ainakin eudaimoninen, sillä toimintakykyyn vaikuttavat tekijät ja voimavarat ovat vahvasti läsnä. Lisäksi hyvinvointi koostuu useasta tekijästä, joten määritelmässä on myös lista-teorian piirteitä.

Rouvinen-Wileniuksen ja Ahokkaan (2016) mukaan hyvinvointi-investoinnissa investointi on panosten käyttöä tänään siten, että hyödyt näkyvät tulevaisuudessa. Investointi voi kuitenkin edistää hyvinvointia välittömästi. Liiketaloustieteestä ja taloustieteestä poiketen hyvinvointi-investoinnissa panosten ja tuotosten ei tarvitse olla yhteismitallisia. Hyvinvointi-investoinnin tavoite on hyvinvoinnin vahvistaminen, mutta panos voi olla esimerkiksi aikaa, rahaa tai materiaalisia resursseja. Hyvinvointi-investointi ei myöskään edellytä hyvinvoinnista luopumista tulevaisuuden hyvinvoinnin luomiseksi, kuten taloustieteellisessä näkökulmassa. Hyvinvointi on itsessään investointihyödyke, sillä käsitys hyvinvoinnista on kumulatiivinen: hyvinvointi tuottaa hyvinvointia.

4.2 Sosiaaliset investoinnit ja virheinvestoinnit

Hyvinvointi-investoinnin yhteydessä on käsitelty myös *sosiaalisen investoinnin* ja *virheinvestoinnin* käsitteitä. Sosiaalinen investointi on käsitteenä lähellä hyvinvointi-investointia, mutta niillä on myös keskeisiä eroja. Virheinvestointi on investointi, jolla on negatiivisia vaikutuksia hyvinvointitaloudelle.

Rouvinen-Wilenius ja Ahokas (2016) ovat vertailleet hyvinvointi-investointia ja sosiaalista investointia Sipilän (2011) sosiaalisten investointien määritelmän avulla. Tämän mukaan sosiaalinen investointi on investointia sosiaaliseen pääomaan ja kohdistuu niihin, joilla ei ole itse mahdollista investoida itseensä tai ympäristöön. Nämä henkilöt ovat usein ”työmarkkinoiden laidoilla”, ja sosiaalinen investointi parantaa heidän toimintakykyään.

→ *Sosiaalinen investointi on investointia sosiaaliseen pääomaan ja kohdistuu niihin, joilla ei ole itse mahdollista investoida itseensä tai ympäristöön.*

Rouvinen-Wilenius ja Ahokas toteavat hyvinvointi-investointien noudattavan sosiaalisten investointien logiikkaa mutta olevan näkökulmaltaan laajempia ottaen huomioon kaikki väestöryhmät. Lisäksi Sipilän mukaan sosiaalisen investoinnin voi yllensä tehdä vain kunta tai valtio. Sosiaalinen investointi ei myöskään näyttäisi ottavan huomioon ei-rahamääräistä hyvinvointi-investointia. Näin esimerkiksi taukoliikunta tai toimintatapojen muutos jäävät

sosiaalisen investoinnin katvealueeseen. Hyvinvointi-investointi on siis universaalimpi käsite sekä investoijan että investointihyödykkeen kuluttajan näkökulmasta.

Toisaalta sosiaalinen investointi ja hyvinvointi-investointi ovat yhteneväisiä siinä, että ne kohdistuvat yksilön omien vaikutusmahdollisuuksien parantamiseen. Lisäksi kumpikin tähtää jonkinlaiseen hyvinvointivaltion tai hyvinvointiyhteiskunnan ajattelun uudistamiseen. Käsitteinä ne pyrkivät laajentamaan näkökulmia ja keskittämään huomiota sosiaalipolitiikan kulu-rakenteen sijaan sen hyötyihin.

Hyvinvointitalouden näkökulmasta haitallinen investointi on virheinvestointi. Rouvinen-Wilenius (2015) esittää, että hyvinvointitaloudessa virheinvestoinniksi voidaan katsoa terveyttä tai hyvinvointia heikentävä yksittäinen investointi, investointikokonaisuus tai niiden puute. Virheinvestoinnille käsitteenä ei ole yleistä määritelmää, sillä materiaalia aiheesta ei ole saatavilla eikä käsitettä ole käytössä kansantaloustieteessä. Investointeihin liittyviä epäonnistumisia on kuitenkin käsitelty Rouvinen-Wileniuksen mukaan niin liiketalous- kuin kansantaloustieteen puolella.

Liiketaloustieteessä epäonnistunut investointi voi olla tappiollinen, toteuttamatta jäänyt, heikosti hyödynnetty tai tavoitteen saavuttamista vaikeuttava investointi. Taloustieteessä epäonnistunut investointi kohdentaa resurssija virheellisesti tai investointeja jätetään tekemättä, mikä saattaa aiheuttaa muun muassa suhdanneheilahtelua.

Rouvinen-Wileniuksen mukaan hyvinvointitaloudessa epäonnistumisen investoinnissa voi aiheuttaa se, että investoinnit toimivat toisiaan vastaan. Investointeja suunniteltaessa saatetaan myös unohtaa pitkän aikavälin vaikutukset, jolloin investointi voidaan jättää tekemättä. Lisäksi hyvinvointi-investoinnin strateginen ja operatiivinen taso voivat olla ristiriidassa, jolloin operatiiviset hyvinvointi-investoinnit eivät pysty vastaamaan hyvinvointi-investointien strategiseen tavoitteeseen.

4.3 Hyvinvointi-investoinnin luokittelu

Rouvinen-Wilenius ja Ahokas (2016) ovat tehneet jaottelut strategisiin ja operatiivisiin hyvinvointi-investointeihin. Heidän jaottelunsa sekä edellä esitellyn hyvinvointi- ja investointiteoreettisen kirjallisuuden pohjalta esitellään seuraavaksi hyvinvointi-investointeja kuvaavat taulukot. Hyvinvointi-investoinnit on jaettu sekä muodon että tavoitteen perusteella. Hyvinvointi-investointien muoto perustuu investointiteorioille sekä -luokitteluille ja tavoite hyvinvointiteorioille. Muoto tarkoittaa sitä, millainen investointi on, ja tavoite sitä, millaista hyvinvointia investoinnilla pyritään edistämään. Näiden kriteerien

lisäksi on otettava huomioon kestävä hyvinvointi. Hyvinvointia ei voida edistää piittaamatta luonnonvaroista tai muiden ihmisten hyvinvoinnista.

4.3.1 Hyvinvointi-investoinnin muoto

Hyvinvointi-investoinnin muoto on jaettu neljälle vastakkainasettelulle, jolloin erilaisia investoinnin muotoa kuvaavia kriteerejä on kahdeksan. Hyvinvointi-investoinnit sisältävät vähintään toisen vastakkainasettelun kriteerin, jolloin hyvinvointi-investointi sisältää vähintään neljä erilaista kriteeriä. Usein vastakkainasettelussa toinen kriteeri sulkeutuu pois.

Ensimmäinen vastakkainasettelu on edellisessä luvussa kuvattu **panos-tuotos-suhteen varaan laskeva investointi vs. kumulatiivinen hyvän kehä -investointi**. Panos-tuotos-investoinnissa on löydettävissä jonkinlainen uhraus, jossa palkinto on uhrausta suurempi ja investointi on ”kannattava”. Hyvinvointi-investoinnin panoksen ja tuotoksen ei kuitenkaan tarvitse olla yhteismitallisia, kuten Rouvinen-Wilenius ja Ahokas kirjoittavat. Investoinnin panos voi olla esimerkiksi aikaa ja tuotos onnellisuutta. Näin investoinnin kannattavuuden määrittely voi perustua hyvin subjektiiviselle arviolle, vaikka sille voidaan löytää myös objektiivisia mittareita. Hyvän kehä -investointi taas synnyttää välitöntä hyvinvointia, joka kumuloituu suuremmaksi hyvinvoinniksi. Tällaisen investoinnin ”kannattavuutta” ei voida laskea ainoastaan sen välittömän hyvinvointivaikutuksen kautta.

Toinen jaottelutapa on **rahamääräisyys vs. ei-rahamääräisyys**. Tämä rakentuu periaatteelle, jonka mukaan hyvinvointi-investoinneissa panokset ja tuotokset eivät ole yhteismitallisia. *Kolmas* jaottelutapa on **aineellisuus vs. aineettomuus**. Rouvinen-Wileniuksen ja Ahokkaan mukaan aineettomia investointeja voivat olla esimerkiksi inhimilliseen pääomaan tehdyt investoinnit ja aineellisia esimerkiksi lääkkeet ja rakennukset.

Neljäs jaottelutapa on **strategiset vs. operatiiviset hyvinvointi-investoinnit**. Rouvinen-Wileniuksen ja Ahokkaan mukaan strategiset hyvinvointi-investoinnit kohdistuvat rakenteisiin ja järjestelmiin. Operatiiviset hyvinvointi-investoinnit kohdistuvat ihmisiin ja tapahtuvat strategisten hyvinvointi-investointien sisällä. Strategisia investointeja tehdään harvemmin, ja ne ovat luonteeltaan proaktiivisia. Esimerkkejä strategisista hyvinvointi-investoinneista ovat lait, toimintamallit ja tuotantotavat. Operatiiviset hyvinvointi-investoinnit sen sijaan ovat usein luonteeltaan reaktiivisia, ja niitä voidaan tehdä päivittäin. Esimerkiksi järjestöjen työ tai lainsäädännön toimeenpano ovat operatiivisia hyvinvointi-investointeja. Järjestöt voivat kuitenkin tehdä myös strategisia hyvinvointi-investointeja luomalla uusia toimintamalleja. Nämä järjestöjen luomat investoinnit ovat usein päätyneet myös hyvinvointivaltion toimintatavoiksi (Rouvinen-Wilenius ja Ahokas 2016).

Taulukko 2. Hyvinvointi-investoinnin muotoja.

Hyvinvointi-investoinnin muoto
Panos-tuotos-suhde vs. hyvän kehä
Rahamääräinen vs. ei-rahamääräinen
Aineeton vs. aineellinen
Strateginen vs. operatiivinen

4.3.2 Hyvinvointi-investoinnin tavoite

Hyvinvointi-investoinnit voidaan myös jakaa tavoitteen mukaan. Keskeistä on se, millaista hyvinvointia investoinnilla tavoitellaan. Toisin kuin muotoa koskevien kriteerien kohdalla, tavoitteet eivät perustu vastakkainasetteluille eivätkä näin ollen sisällä ”pakkovalintoja”. Tavoitteita voidaan myös valita useampi. Hyvinvointi-investointi täyttää yleensä vähintään yhden näistä tavoitteista.

Ensimmäinen tavoite on onnellisuuden tai tyytyväisyyden lisääminen, mikä perustuu subjektiivisille mittareille. Onnellisuutta tai tyytyväisyyttä lisäävä hyvinvointi-investointi voi olla lähes mitä tahansa. Toisaalta mittauksessa on otettava huomioon hyvinvoinnin kestävyys ja pidempi aikaväli. Välttömällä subjektiivisen hyvinvoinnin mittaamisella ja tulosvaatimuksilla voidaan luisua hedonistisen hyvinvointikäsitteen edistämiseen.

Toinen tavoite on toimintakyvyn lisääminen, mikä perustuu objektiivista hyvinvointia korostavan koulukunnan opeille. Toimintakykyä edistävä hyvinvointi-investointi parantaa yksilön tai yksilöiden mahdollisuuksia toimia yhteiskunnassa. Tällainen investointi voi olla esimerkiksi tulkkauspalvelut vähemmistöille. Hyvinvointi-investointien vaikuttavuutta laajassa kuvassa voidaan mitata myös universaaleilla mittareilla kuten koulutustasolla.

Kolmas ja viimeinen tavoite on terveyden edistäminen ja resilienssi. Tätä tavoitetta parantavat hyvinvointi-investoinnit kehittävät yksilöiden kykyä selviytyä vastoinkäymisistä ja hallita riskejä. Hyvinvointi-investoinnit terveyden edistämiseen voivat olla esimerkiksi Rouvinen-Wileniuksen ja Ahokkaan artikkelin tapaan panostuksia ihmisten osallisuuteen.

Taulukko 3. Hyvinvointi-investoinnin tavoitteet.

Hyvinvointi-investoinnin tavoite
Subjektiivinen hyvinvointi
Toimintakyky
Resilienssi

4.4 Yhteenveto ja pohdintaa hyvinvointi-investoinnin käsitteestä

Hyvinvointi-investointi eroaa liiketaloustieteen ja taloustieteen investointikäsitteistä siirtämällä huomiota voitosta tai tehokkuudesta monipuoliseen hyvinvoinnin vahvistamiseen. Hyvinvointi-investointi on investointilogikaltaan samankaltainen kuin sosiaalinen investointi, mutta vaikutuksiltaan laajempi käsittäen kaikki väestöryhmät. Epäonnistunutta investointia taas kutsutaan virheinvestoinniksi. Hyvinvointi-investointeja voidaan jakaa sekä sen mukaan, millaista hyvinvointia ne edistävät, että sen mukaan, millainen investointi itsessään on.

Investointi-sanan käyttöön liittyy hyvinvointitalouden näkökulmasta sekä hyötyjä että haittoja. Yhtäältä investointi käsitteenä tekee hyvinvoinnin edistämistä houkuttelevampaa kuin kulun tai menon käsitteet. Toisaalta vaarana on, että investointi assosioidaan virheellisesti taloustieteellisen investointilogiikan mukaisesti, jossa investointi edellyttää säästämistä. Tällöin voidaan ajatella, että hyvinvoinnin uhraaminen olisi palvelus tulevalle hyvinvoinnille. Lisäksi jos hyvinvointi-investointia markkinoidaan säästöjen kautta, se voi osaltaan ruokkia leikkauspolitiikalle suotuista ilmapiiriä, kuten sosiaalisen investoinnin käsite Sipilän (2011) mukaan teki. Tähän voidaan kuitenkin vaikuttaa korostamalla, kuinka hyvinvointi-investointi rikkoo taloudellisen logiikan ja hyvinvoinnin olevan investointihyödyke.

Myös hyvinvointi-sanaan liittyy joitain uhkia ja hyötyjä hyvinvointitaloudelle. Keskeisin hyöty lienee näkökulman laajeneminen taloudellisista mittareista kokonaisvaltaisempiin mittareihin. Koska hyvinvointi käsitetään laajasti, voidaan hyvinvointi-investoinnin käsitettä käyttää epäeettisen toiminnan valkopesuun. Hyvinvointitalouden näkökulmasta hyvinvointi-investointi ei voi olla esimerkiksi epäeettisesti valmistettu ja ilmastoja kuormittava turhake, vaikka se tuottaisi käyttäjälleen lyhytaikaista hedonistista hyvinvointia. Toisaalta käsitteen leviämiseksi on oltava avoin ja nähtävä maailmaa uudesta näkökulmasta. Hyvinvointi-investointeja on löydettävä myös käytännöistä, joita ei aikaisemmin ole osattu nähdä investoimisen tai hyvinvoinnin näkökulmasta. Seuraava luku tarkastelee konkreettisia esimerkkejä hyvinvointi-investoinneista sekä virheinvestoinneista.

5

Hyvinvointi-investoinnit
käytännössä

5 Hyvinvointi-investoinnit käytännössä

HYVINVOINTI-INVESTOINNIT OVAT käytännössä monenkirjavia. Hyvinvointi-investointeja voivat tehdä monenlaiset tahot, ja hyvinvointia voidaan parantaa useilla toimilla. Hyvinvointi-investoinnit eivät välttämättä vaadi valtavia panoksia, mutta osassa voi taustalla olla suurikin ajattelu- tai toimintatapojen muutos. Hyvinvointi-investointeja voidaan selittää ja kuvailla edellisessä luvussa esiteltyjen luokittelujen avulla (taulukot 2 ja 3). Luokittelun soveltaminen vaatii kuitenkin näkökulmarajausta. Hyvinvointi-investoinnin aineellisuus tai rahamääräisyys riippuu siitä, käsitelläänkö hyvinvointi-investointia investoijan vai kuluttajan näkökulmasta. Seuraavat esimerkit käsittelevät investointeja nimenomaan investoijan näkökulmasta.⁴

5.1 Esimerkkejä hyvinvointi-investoinneista

Usean eri järjestön yhdessä toteuttama **Pysy pystyssä -kampanja** pyrkii ehkäisemään erityisesti talvella tapahtuvia liukastumisia. Kampanjassa muistutetaan, että liukkaisiin voi varautua esimerkiksi huolehtimalla tasapainosta ja lihaskunnosta sekä hankkimalla pitävät jalkineet. Kampanja on osa Suomen Punaisen Ristin koordinoimaa kotitapaturma.fi-hanketta, jolla pyritään ehkäisemään kotona tapahtuvia tapaturmia (Jussila 2016).

Vaikka kampanja on enemmän proaktiivinen kuin reaktiivinen, se on osa suurempaa kokonaisuutta. Investointi myös kohdistuu suoraan ihmisiin,

4 Hyvinvointi-investointeja on listattu myös SOSTEn kotisivuille osoitteeseen <https://www.soste.fi/hyvinvointitalous/viikon-hyvinvointi-investointi.html>

joten se voidaan luokitella **operatiiviseksi** hyvinvointi-investoinniksi. Kampanja kiinnittää huomiota asenteisiin ja tarjoaa tietoa, joten muodoltaan sitä voidaan pitää **aineettomana** ja **ei-rahamääräisenä**. Lisäksi kampanjan vaikutukset ovat välittömästi hyvinvointia edistäviä. Tasapainoharjoitukset ja tanssiharrastus eivät vaadi merkittäviä uhrauksia hyvinvoinnissa, vaan todennäköisesti lisäävät sitä välittömästi **kumuloituen** suuremmaksi hyödyksi. Hyvinvointi-investoinnin tavoitejaottelun kannalta kampanjan voi tulkita olevan **terveyden edistämistä**, sillä se kehittää yksilöiden kykyä hallita riskejä, tässä tapauksessa liukkaita kelejä.

Marttaliitto tarjoaa **arjen hallintaan kotitalousneuvontaa**. Neuvontaa käyttävät mm. ruuhkavuosia elävät perheet, maahanmuuttajat, urheilijat, työttömät sekä mielenterveys- ja päihdekuntoutajat. Toiminta edistää kestävästä kehitystä sekä terveellisiä elämäntapoja ja ehkäisee syrjäytymistä (Allianssi et al. 2017a).

Kotitalousneuvonta on **operatiivinen** investointi, sillä se kohdistuu suoraan ihmisiin ja on päivittäistä. Hyvinvointi-investointina kotitalousneuvonta on **ei-rahamääräinen** ja **aineeton**, sillä se perustuu vapaaehtoistoiminnalle. Koska kotitalousneuvonta parantaa välittömästi investointihyödykkeen kulluttajan hyvinvointia, se on **hyvän kehä**-tyyppinen investointi. Lisäksi se parantaa ainakin **toimintakykyä** ja palvelee **terveyden edistämistä**, kun ihmisten taidot hallita omaa elämäänsä paranevat. Todennäköisesti se lisää myös kummankin kotitalousneuvonnan osapuolen **subjektiivista hyvinvointia**.

Stora Enson Oulun paperitehtaalla on otettu käyttöön perjantaisin **lounasdisko**. Vartin mittaisessa diskossa kuunnellaan musiikkia ja tanssitaan diskovalojen välkkyessä. Disko on osallistujien mukaan ”työpaikkaliikuntaa parhaimmillaan”, ja sillä on ollut positiivisia vaikutuksia työhyvinvointiin (Hintsala 2017).

Lounasdisko kohdistuu ihmisiin ja on päivittäistä toimintaa, joten se on **operatiivinen** hyvinvointi-investointi. Lisäksi se on selkeästi **aineeton** ja **ei-rahamääräinen**. Lounasdisko on ollut osallistujilleen miellyttävä kokemus, mikä on heijastunut positiivisesti myös muuhun suorittamiseen, joten lounasdisko voi pitää **kumulatiivisena hyvän kehä -investointina**.

Hyvinvointi-investointi edistää ainakin **subjektiivista hyvinvointia**, sillä jutun perusteella taukojumppa parantaa viihtyvyyttä ja työtyytyväisyyttä.

Torniossa toimiva **Senioripiste** kerää ikäihmisiä yhteen nauttimaan sosiokulttuurisesta toiminnasta. Ohjelmassa on mm. erilaisia pelejä, aivojumppaa ja liikuntaa. Senioripisteen ohjelma luo sosiaalisia kontakteja sekä ylläpitää toimintakykyä (Mehtonen 2017).

Senioripisteen tapaamiset voidaan nähdä **operatiivisina** hyvinvointi-investointeina, sillä ne tapahtuvat usein ja kohdistuvat ihmisiin. Toisaalta Senioripisteen perustaminen itsessään on ollut **strateginen** hyvinvointi-investointi. Senioripiste on **aineeton**, mutta toiminnan pyörittäminen vaatii työntekijää, jolloin Senioripiste on investoijan näkökulmasta **rahamääräinen**. Toisaalta hyvinvointi-investointina Senioripiste on **hyvän kehä**-investointi, sillä se tuottaa välitöntä iloa, mikä kumuloituu suuremmaksi hyödyksi. Lisäksi yhteisöllinen toiminta on ensisijaisesti aineetonta. Hyvinvointitavoitteeltaan Senioripiste on **toimintakykyä** vahvistava, kuten jutussakin selvästi mainitaan. Myös osallistujien **subjektiivinen hyvinvointi** on jutun perusteella selkeästi lisääntynyt. Senioripisteen toiminta esimerkiksi vähentää yksinäisyyttä ja sen haittavaikutuksia, kuten syrjäytymistä.

Kouvolassa muutettiin **lastensuojelua ennaltaehkäisevämpään suuntaan**. Kaupungissa aloitti sosiaalityön yksikkö, joka puuttuu lapsiperheiden ongelmiin varhaisessa vaiheessa tavoitteena välttää tilanteiden kärjistymistä lastensuojelutapauksiksi. Varhaisen tuen avulla ja tukimuotojen kartoittamisella lasten huostaanotot ovat puolittuneet YLEn uutisten mukaan (Kaipainen 2017).

Hyvinvointi-investointi on vaikeahko määritellä joko strategiseksi tai operatiiviseksi. Siinä on sekä useita **operatiivisia** ihmisiin suoraan kohdistuvia toimenpiteitä että myös suuri muutos **strategisella** tasolla. Kouvolan kaupungin kannalta yksikön perustaminen on todennäköisesti edellyttänyt **rahamääräisiä** investointeja ja ollut **panos-tuotos-tyyppinen**. Hyvinvointitavoitteiltaan investointi parantaa ainakin **toimintakykyä**, ja sillä on todennäköisesti ollut **terveyttä edistävä vaikutus**, kun perheet ovat löytäneet erilaisia voimavaroja. Toisaalta YLEn jutussa tuodaan esiin, että samankal-

taisilla keinoilla ei olla päästy vastaaviin tuloksiin Kotkassa. Kaupungin lastensuojelupäällikön mukaan huostaanotto-tilanne on vakava, eivätkä varhaisen puuttumisen keinot välttämättä ole riittäviä. Tässä näemme konkreettisesti Amartya Senin tärkeän huomion. **Hyvinvointia parantavat toimet ovat kulttuuri- ja tilannesidonnaisia.**

Hyvinvointi-investointi voi olla myös rakenteellinen. Yksi esimerkki tällaisesta hyvinvointi-investoinnista on suomalaisen **neuvolajärjestelmän vakiinnuttaminen lainsäädännössä**. Neuvolapalveluita tarjotaan raskaana oleville naisille, lasta odottaville perheille sekä alle kouluikäisille lapsille ja heidän perheilleen. Neuvolatoimintaan sisältyvät mm. sikiön ja raskaana olevan naisen terveyden seuraaminen, lapsen hyvinvoinnin edistäminen sekä vanhemmuuden tukeminen. Neuvolapalvelujen järjestäminen on laissa määritelty kunnan velvollisuudeksi (STM 2017).

Tätä voidaan pitää **strategisena** hyvinvointi-investointina, sillä se on proaktiivinen ja kohdistuu yhteiskunnan rakenteisiin. Lisäksi neuvolapalveluiden laajuisia lainsäädäntöuudistuksia tehdään vain harvoin. Neuvolapalvelut ovat **aineettomia** ja investoijalle **rahamääräisiä**. Neuvolatoiminnassa on myös **hyvän kehän** piirteitä, sillä investointi parantaa välittömästi perheiden hyvinvointia kumuloituen suuremmaksi hyödyksi lapsen elämässä. Tavoitteiltaan neuvolapalvelut lisäävät perheen **toimintakykyä ja edistävät terveyttä**.

Yksittäinen ihminen voi tehdä hyvinvointi-investoinnin itselleen tai muille. Tällainen hyvinvointi-investointi strategisella tasolla on usein elämäntapojen muutos. Iltalehti kertoo parikymppisestä Jasminista, joka ei tuntenut oloaan hyväksi ja halusi löytää tasapainon elämäänsä. Jasmin muutti ruokavaliotaan ja aloitti liikunnan. Rauhallisen ja kärsivällisen työn tuloksena Jasminin kunto ja olo ovat kohentuneet. Lisäksi itseluottamus on parantunut (Baraka 2016).

Investointia voidaan pitää **strategisena**, sillä se on kokonaisvaltainen ja harvoin toteutettava. Strategisen tason lisäksi investointi on **aineeton ja ei-rahamääräinen**. Elämäntapojen muutos on jutun perusteella tuntunut aluksi **panos-tuotos-tyyppiseltä** investoinnilta, sillä se on vaatinut

uhrauksia hedonistisesta hyvinvoinnista, kuten herkkujen vähentämistä. Toisaalta investointi on jo pian muuttunut **hyvän kehäksi**, sillä fyysinen hyvinvointi on parantanut henkistä hyvinvointia. Tavoitteeltaan investointi sopii useaan kategoriaan. Itsetunnon paranemisen voidaan katsoa olevan ainakin **subjektiivista** hyvinvointia parantava. Lisäksi elämäntapamuutos sopii **terveyden edistämisen** tavoitteeseen.

5.2 Esimerkkejä virheinvestoinneista

Virheinvestointien listaaminen hyvinvointitalouden näkökulmasta on jossain määrin hankalaa. Usein investointeja ei haluta myöntää virheinvestoinneiksi, ja niiden vaikutukset ovat monimutkaisia. Usein kyse on myös syvällisistä ideologisista ja poliittisista mielipide-eroista. Kaikesta huolimatta myös virheinvestointeja on pystyttävä listaamaan, sillä virheinvestointien analysoinnilla voidaan löytää tärkeitä huomioita hyvinvointikäsitteiden erilaisista arvostuksista.

Liikenneministeriön tuleva ajokorttiuudistus näyttäisi olevan hanke, jossa erilaiset hyvinvointikäsitteet ovat ristiriidassa ja uhkana on virheinvestointi. Ministeriö aikoo luopua opetussuunnitelmaperustaisesta ajo-opetuksesta. Tilalle otetaan vapaaehtoisuuteen ja omatoimisuuteen perustuva oppiminen, jossa teoria- ja ajokokeet painottuvat. Uudistuksen tavoitteena on laskea ajokortin hintaa. Esimerkiksi kuljettajakoulutukseen perehtynyt emeritusprofessori Esko Keskinen on kuitenkin arvioinut, että uudistus heikentäisi liikenneturvallisuutta, sillä ajokokeet mittaavat vain teknistä ajotaitoa. Lämpäisyyn keskittyvä ajo-opetus jättää näin huomioimatta esimerkiksi liikenneturvallisuuden (Lehtinen 2017). Näyttäisikin siltä, että yksilönvapaus ja -vastuu on nostettu hyvinvointitavoitteiden yläpuolelle. Uudistuksen myötä on odotettavissa, että liikenneturvallisuus laskisi, mikä varmasti vähentää objektiivista hyvinvointia yhteiskunnassa kuolleisuuden ja vammautumisten lisääntyessä verrattuna siihen, että uudistusta ei tehtäisi. Koska yleinen liikennepolitiikan tavoite lienee kuitenkin liikenneturvallisuuden parantaminen, näyttäisi siltä, että strateginen ja operatiivinen taso ovat tämän investoinnin kohdalla ristiriidassa.

Virheinvestointina voi myös monella tapaa pitää lama-ajan suomalaista sosiaalipolitiikkaa. 1990-luvun alussa lapsiperheiden peruspalveluita karsittiin ja ehkäisevää työtä heikennettiin. Esimerkiksi terveystarkastuksia, neuvoloitten perhevalmennuksia, lapsiperheiden kotipalveluita ja päiväkotien resursseja vähennettiin voimakkaasti. Muun taloudellisen ahdingon ja pahoinvoinnin ohella nämä päätökset ovat lisänneet huomattavasti lapsuuttaan silloin eläneiden pahoinvointia tähänastisen elämänkaaren aikana. 1987-syn-

tyneiden ikäluokassa mielenterveysongelmat ovat yleisiä ja rikollisuus sekä toimeentulo-ongelmat ovat liittyneet jollain tavalla joka neljännen elämään (Paananen et al. 2012). Leikkaukset ovat olleet niin laajamittaisia toimintatavan muutoksia, että voidaan puhua strategisen tason virheinvestoinnista. Poliitikalla on osaltaan heikennetty etenkin kyseisen ikäluokan toimintakykyjä ja terveyden edistämisen keinoja, mutta myös subjektiivista hyvinvointia.

Iso-Britanniassa sosiaaliturvaan tehtiin muutoksia, joilla pyrittiin tarjoamaan suurempia asuntoja lapsiperheille sekä ehkäisemään yhteiskunnan ”vapaamatkustajuutta”. David Cameronin hallituksen uudistuksessa yhteiskunnan avustuksia ei voi saada Iso-Britannian keskipalkkaa enempää. Samaan aikaan tuki ei saa kattaa ylimääräisiä tiloja ihmisten kodeissa. Henkilö, joka saa asuntotukea ei siis saa asua asunnossa, jossa on enemmän kuin yksi olohuone ja yksi makuuhuone. Ylimääräisestä huoneesta tuensaaja menettää 14 % asuntotuesta. Näin ollen esimerkiksi perheissä, joissa lapset ovat muuttaneet pois kotoaan, vanhempien tulisi muuttaa pienempään asuntoon ja vapauttaa nykyiset asuintilat niitä kipeämmin tarvitseville. Ongelma on kuitenkin se, että tällaisia pieniä asuntoja ei ole riittävästi saatavilla. Tämän seurauksena käytettävissä olevat tulot ovat leikkaantuneet ja osa ihmisistä velkaantunut. YK on vaatinut Iso-Britanniaa luopumaan tästä ”makuuhuoneveroksi” kutsutusta käytännöstä, sillä se on haitallinen heikoimmassa asemassa olevia kohtaan (Lennon 2013). Uudistuksen kohdistuttua vähäosaisiin se on todennäköisesti vaikeuttanut terveyden edistämistä ja heikentänyt toimintakykyä ja onnellisuutta.

5.3 Luokittelujen toimivuus hyvinvointi-investointien selittäjänä

Esimerkkien analysoinnin pohjalta voidaan sanoa, että luvussa 4.3 esitellyt taulukot 2 ja 3 hyvinvointi-investointien jaotteluista pystyvät käsitteellistämään hyvinvointi-investointeja ja luomaan erotteluja niiden välillä. Taulukoiden toimivuus edellyttää kuitenkin näkökulmarajausta. Useat hyvinvointi-investoinnit ovat ei-rahamääräisiä investointihyödykkeen kuluttajalle mutta rahanmääräisiä investoivalle taholle. Rajaus joutuukin ottamaan kantaa siihen, kenen hyvinvoinnista puhutaan.

Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että toisten yksilöiden hyvinvointi olisi muilta ihmisiltä pois. Hyvinvointi-investointi vaan tuottaa hyvinvointia eri tavalla eri tahoille. Esimerkiksi laadukkaat liikuntapalvelut tuottavat toimintakykyä parantavaa hyvinvointia yksilöiden näkökulmasta. Sen sijaan kunnan näkökulmasta laadukkaat liikuntapalvelut edistävät esimerkiksi

kunnan houkuttelevuutta ja pitävät ihmiset terveempinä. Samalla kun yksilöiden toimintakyvyt paranevat, hyvinvointivaikutus kunnalle voikin olla suurempi verokertymä. Lisäksi hyvinvointi-investoinnit saattavat olla luonteeltaan aineettomia, mutta sisältää aineellisia elementtejä. Tällöin (luokitelussa) on pohdittava sitä, mikä hyvinvointi-investoinnissa on oleellista.

5.4 Hyvinvointi-investoinnin logiikka ja muita johtopäätöksiä

Esimerkkien pohjalta kävi ilmi, että hyvinvointi-investointeja pystytään tekemään järjestöissä, yrityksissä valtiosektorilla- ja kunnissa. Myös yksilöt tekevät hyvinvointi-investointeja niin itseensä kuin esimerkiksi hyväntekeväisyyden kautta muihin ihmisiin. Esimerkit vahvistavat ajatuksen, jonka mukaan hyvinvointi-investointeja voi tehdä kuka tahansa. On vaikea nimetä inhimillistä toimijaa, joka ei tekisi tai ei ainakaan pystyisi tekemään hyvinvointi-investointeja.

Hyvinvointi-investointien ensimmäinen askel näyttäisi olevan kehityskohteen tiedostaminen. Sitä seuraa luontaisesti hyvinvointi-investoinnin suunnittelu. Kehityskohteen tiedostaminen voi lähteä liikkeelle niin tuottajasta kuin investointihyödykkeen tulevasta kuluttajasta. Toisaalta motivaatio hyvinvoinnin parantamiselle näyttäisi kuitenkin olevan välttämätöntä hyvinvointi-investoinnin onnistumiselle. Esimerkiksi senioreiden yksinäisyyttä ehkäisevässä hankkeessa yksilö itse lopulta tekee päätöksen siitä, lähteekö mukaan toimintaan. Hyvinvointi-investointi itsessään luo silti edellytykset tälle hyvinvoinnin kehittämiseksi. Hyvinvointi-investointi siis tarvitsee sekä ulkoisia edellytyksiä että sisäistä motivaatiota.

Käytännön esimerkit ovat huomattavasti vastaan ajattelumallia, jossa investointi edellyttäisi jonkinlaista säästämistä tai hyvinvoinnin uhraamista. Konservatiivisessa investointilogiikassa investointi edellyttää resursseja ja luottamusta positiivisista vaikutuksista. Hyvinvointi-investointeja ei kuitenkaan ole perusteltu esimerkiksi sillä, että toimijalla olisi nyt ”varallisuutta” – niin rahallisessa kuin muussakaan resurssimielessä – hyvinvointi-investointiin. Hyvinvointia ei myöskään olla jouduttu ”uhraamaan” investoinnin vuoksi. Usein asia on pikemminkin päinvastoin; hyvinvointi-investointeja tehdään usein, kun tilanne on ajautunut hankalaksi, ja investoinnit ovat lisänneet hyvinvointia välittömästi. Toisaalta hyvinvointi-investointeja ollaan voitu tehdä myös, vaikka tilanne ei olisi erityisen huono. Tällöin hyvinvointi-investoinneilla on haluttu parantaa voimavaroja ja resilienssiä. Lisäksi edeltävät esimerkit eivät ole sisältäneet tarkkoja laskelmia siitä, kuinka kannattava hyvinvointi-investointi olisi. Hyvinvointi-investointeja edeltää tarve tai

voimavaralähtöisyys, ei hyvinvoinnin uhraus, varmuus erinomaisesti tulok-
sista tai erityisen hyvä tilanne. Edellä esiteltyjen järjestöjen hyvinvointi-in-
vestoinnit ovat syntyneet järjestötoimijoiden oman aktiivisuuden pohjalta.

Hyvinvointi-investoinnit voivat olla reaktiivisia suureen ongelmaan, mutta
mikrotasolla luonteeltaan proaktiivisia. Proaktiivisuus makrotasolla voikin
olla erittäin hankalaa, sillä se edellyttäisi varautumista yhteiskunnallisiin
ongelmiin, jotka eivät ole vielä puhjenneet ja näin ollen ne tiedostetaan kor-
keintaan vain pienen asiantuntijapiirin sisällä spekulatiivisella tasolla. Esi-
merkki tästä makro- ja mikrotason logiikasta on Kouvolan ennaltaehkäisevä
lastensuojelu. Makrotasolla lastensuojeluun vaikuttaminen on reaktiivista,
sillä lastensuojelu on oire useista yhteiskunnallisista ongelmista, kuten päih-
teistä, köyhyydestä ja vanhempien jaksamisesta. Mikrotasolla Kouvolan kau-
pungin hälytyskäynnit ovat kuitenkin toimineet proaktiivisesti, sillä ne ovat
vähentäneet huostaanottoja.

Virheinvestoinnin taas voi aiheuttaa hyvinvointitavoitteiden ristiriitaisuus.
Ajokorttiudistuksen kohdalla tavoitellaan taloudellista hyvinvointia yksi-
löille, mutta ei välitetä muista hyvinvointivaikutuksista. Toisaalta päätök-
sessä voi unohtua kaikki hyvinvointivaikutukset, kuten 1990-luvun leikkaus-
politiikassa näyttää käyneen.

Hyvinvointi-investointien voidaan lähes aina tulkita palvelevan useaa eri-
laista hyvinvointikäsitystä. Usein objektiivinen ja subjektiivinen hyvinvointi
sekä terveyden edistäminen kulkevat jossain määrin käsi kädessä, vaikka ne
ilmenevät eri tavoin. Hyvinvointi-investointi voi olla myös hyvinvointikäsi-
tyksen vaihtamista tai uudelleenarvottamista. Esimerkiksi ruokavalion muu-
toksessa painotetaan toimintakykyä parantavaa hyvinvointia lyhytnäköistä
hedonistista hyvinvointia enemmän.

$$\frac{23}{82}$$

$$15.2$$

$$4 + 12 + 6 + 4 + 15 + 15 + 15 + 15 = 95$$

$$\frac{95}{23} = 7.2$$

$$\frac{139}{15.2}$$

$$12.5$$
$$12 \times 10$$

$$13.12$$
$$22.00$$
$$85.12$$

6

Lopuksi

51 x 1
10 x 1
1 x 1
200 x 2
8 x 8
5 x 10
5 x 10

6 Lopuksi

HYVINVOINTI-INVESTOINTI ON KÄYTTÖKELPOINEN KÄSITE. Se soveltuu kuvailemaan monipuolisesti toimintaa, jossa käytetään panoksia tulevaisuuden hyvinvoinnin parantamiseksi. Tähän verrattavaa käsitettä ei yhteiskunnallisessa keskustelussa ole löydettävissä. Investoinnin käsite itsessään sopii kuvaamaan hyvin heikosti rahatalouden ulkopuolista toimintaa, jolla on muitakin tavoitteita kuin voiton tai tuotannon kasvattaminen. Sosiaalisen investoinnin kohderyhmä taas on hyvinvointi-investointia rajatumpi käsittäen vain heikompiosaisille suunnatut investoinnit.

Hyvinvointi-investoinnin leviämisen uhkat liittyvät käsitteen väärinkäyttöön sekä mittaamattomuuteen. Koska hyvinvointi-investointi on käsitteenä vielä suurimmalle osalle ihmisistä tuntematon, voidaan hyvinvointi-investointia käyttää tahallisesti harhaanjohtavasti. Lisäksi hyvinvointi-investointien edistämisen haasteita tuottaa hyvinvointi-investointien vaikutusten mittaamisen hankaluus. Konkreettisia, rahallisia hyötyjä tuottavia tai vähän vaivaa aiheuttavia hyvinvointi-investointeja on helppohko edistää, kuten esimerkiksi ämmekin käy ilmi. Suurien strategisten hyvinvointi-investointien edistäminen on kuitenkin vaikeaa aikana, jolloin julkisten menojen kasvua pyritään rajoittamaan ja investointiresurssit ovat rajalliset. Tämä johtuu siitä, että investoinnit vaativat rahamääräisiä panostuksia, mutta hyödyt eivät ole välttämättä ainakaan välittömästi rahamääräisesti todennettavissa.

Hyvinvointi-investoinnit tarvitsevatkin lisää mittareita ja argumentteja tuekseen. Hyvinvointi-investoinneilla on jo olemassa monia käyttökelpoisia mittareita, kuten elinikä, koulutus, väestön onnellisuus jne. Kuitenkin monimutkaisemmille teemoille, kuten osallisuudelle tarvitaan myös mittareita.

Mittarit eivät voi silti olla liian rahamääräisiä tai täysin numero-orientoituneita, jotta hyvinvointi-investoinnin käsitteen alkuperäinen visio ei katoa. Mikäli tyydytään korostamaan hyvinvointi-investointien positiivisia taloudellisia vaikutuksia, jää hyvinvointi-investoinnin anti laihaksi yhteiskunnallisen keskustelun muokkaajana. Edellisen luvun johtopäätöksissä todettiin, että hyvinvointi-investointi voi olla hyvinvointikäsitteiden uudelleenarvottamista. Tämä ajattelu on hyvinvointitaloudessa ymmärrettävä yksilönäkökulmaa laajemminkin. Hyvinvointi-investointi on myös keino haastaa rahalliseen hyvinvointiin perustuvaa yhteiskuntajärjestystä, jotta hyvinvointitalouden visio voidaan saavuttaa.

Lähdeluettelo

- Ahokas, J. (30. heinäkuu 2014). *Roger Wessman, metsämansikat ja moderni rahatalous*. Noudettu osoitteesta Raha ja talous: <http://blogit.image.fi/rahajatalous/roger-wessman-metsamansikat-ja-moderni-rahatalous/>
- Ahokas, J. (2016). John Maynard Keynesin talouspolitiikka ja suomalaiset keynesiläisen talouspolitiikan määritelmät. *Poliittinen talous* 4(1).
- Ahokas, J. & Rouvinen-Wilenius, P. (2017). Järjestöjen rahoitus hyvinvointitalouden visiossa. Teoksessa S. Aalto-Matturi; J. Ahokas; K. Häyrinen; J. Jalava; K. Kuusiko & P. Rouvinen-Wilenius, *Uusi avusjärjestelmä – Järjestöille yhtäläistä kohtelua ja järkevää harkintavaltaa* (ss. 40–53). Helsinki: Soste.
- Allianssi; Soste; Kepa. (2017). *Tukea sujuvaan arkeen*. Noudettu osoitteesta Järjestö 100: <https://www.jarjesto100.fi/terveys-ja-hyvinvointi/tukea-sujuvaan-arkeen>
- Angner, E. (2016). Well-being and Economics. Teoksessa G. Fletcher, *The Routledge Handbook of the Philosophy of Well-Being*. Abingdon: Routledge handbooks.
- Backhouse, R. E. (2009). Robbins and Welfare Economics: A Reappraisal. *Journal of the History of Economic Thought*, 474-484.
- Baraka, J. (26. heinäkuu 2016). *Viikon laihduttaja: Jasmin, 20, kyllästyi jatkuvaan valitukseensa ja teki kuntoremontin*. Noudettu osoitteesta Iltalehti – Terveys: http://m.iltalehti.fi/viikon-laihduuttaja/2016072621957160_lv.shtml
- Christensen, J. (2017). *The Power of Economists within the State*. Stanford University Press.
- Diener, E.; Oishi, S.; Lucas, R. E. (2003). Personality, culture, and subjective well-being: Emotional and cognitive evaluations of life. *Annual review of psychology*, 403–425.
- Doyal, L & Gough, I. (1991) A Theory of Human Need. Lontoo: Palgrave.
- Easterlin, R. A. (1974). Does Economic Growth Improve the Human Lot? Some Empirical Evidence. Teoksessa P. A. David & M. W. Reder, *Nations and Households in Economic Growth: Essays in Honor of Moses Abramovitz* (ss. 89-125). New York: Academic Press.
- Eskelinen, T. (3/2012). Taloustieteen normatiivisuus ja hyvinvoinnin tulkinnat. *Niin & Näin*, 79–86.
- FIBS. (2017). *Luontopääoma*. Noudettu osoitteesta <http://www.fibsry.fi/fi/yritysvastuu/yritysvastuun-osa-alueet/luontopaaoma>
- Haybron, D. M. (2008). *The pursuit of unhappiness: The elusive psychology of well-being*. Oxford University Press on Demand.
- Helliwell, J.; Layard, R. & Sachs, J. (2012). World happiness report.
- Hicks, J. (1943). The Four Consumer's Surpluses. *The Review of Economic Studies*, 31–41.
- Hintsala, J. (26. toukokuu 2017). ”Miehet eivät ole tänne uskaltaneet, vaikka kovasti on houkuteltu” – lounasdisko jalkautui paperitehtaaseen. Noudettu osoitteesta YLE uutiset: <http://yle.fi/uutiset/3-9630823>
- Hirvilampi, T. (2015). *Kestävä hyvinvoinnin jäljillä*. Tampere: Kelan tutkimusosasto.
- Hämäläinen, T. J. & Michaelson, J. (2014). *Well-being and Beyond – Broadening the Public and Policy Discourse*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- Ikäheimo, S.; Lounasmeri, S. & Walden, R. (2009). *Yrityksen laskentatoimi*. Juva: Ws Bookwell Oy.
- Inkinen, H.; Kianto, A.; Ritala, P. & Vanhala, M. (2013). *Tietopääoman nykytila suomalaisissa yrityksissä*. Tekes.

- Investopedia. (2017). *Investment*. Noudettu osoitteesta <http://www.investopedia.com/terms/i/investment.asp>
- Joutsenvirta, M.; Hirvilammi, T.; Ulvila, M. & Wilen, K. (2016). *Talous kasvun jälkeä*.
Tallinna: Gaudeamus Oy.
- Jussila, S. (15. joulukuuta 2016). *Tanssia jäällä? – varaudu liukkaisiin keleihin*. Noudettu osoitteesta <http://www.kotitapaturma.fi>/tanssia-jaalla-varaudu-liukkaisiin-keleihin/
- Jääntti, M. (1999). Vuoden 1998 taloustieteen Nobelin palkinnon saaja: Amartya Sen.
Kansantaloudellinen aikakauskirja, 126–132.
- Kahneman, D. & Krueger, A. B. (2006). Developments in the Measurement of Subjective Well-Being. *The Journal of Economic Perspectives*, 3–24.
- Kaipainen, M. (2. kesäkuuta 2017). *Lasten ongelmiin alettiin puuttua hälytyskäynnillä päiväkodeissa ja kouluissa – tehosi heti: Huostaanottojen määrä romahti*. Noudettu osoitteesta YLE Uutiset: <http://yle.fi/uutiset/3-9622292>
- Kekkonen, U. (1952). *Onko maailmamme malttia vaurastua?* Helsinki: Otava.
- Keynes, J. M. (1964). *General theory of employment, interest and money*. New York: Harcourt.
- Keynes, J.M. (1937). The “ex-ante” theory of the rate of interest, *Economic Journal* 47, 663–669.
- Koskinen-Ollonqvist, P.; & Rouvinen-Wilenius, P. (2009). Terveystien edistäminen ja hyvinvointivajeet. *Promo*, 32–35.
- Laitinen, A. (2008). Josep Raz ja hyvinvoinnin ulottuvuudet. Teoksessa P. Niemi; & T. Kotiranta, *Sosiaalialan normatiivinen perusta* (ss. 34–70). Helsinki: Gaudeamus.
- Larjovuori, R.-L.; Manka, M.-L. & Nuutinen, S. (2015). *Inhimillinen pääoma. Työhyvinvointia, tuloksellisuutta, pidempiä työurja*? Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Lehtinen, T. (5. kesäkuuta 2017). *Liikenneministeriö vähentäisi tuntuvasti pakollista ajo-opetusta – asiantuntijat pelkäävät nuorten kolarien lisääntymistä*. Noudettu osoitteesta Helsingin Sanomat: <http://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005240487.html>
- Lennon, E. (2013). Sosiaaliturvan uudistuksia Britanniassa. *Yhteiskuntapolitiikka*, 670–671.
- Linnamo, J. (1998). Pahentaako nimi pääoman? 318–321.
- Lääperi, P. (2016). *Resilienssi auttaa vastoinkäymisissä*. Noudettu osoitteesta Mielen-terveyden keskusliitto: <http://mtkl.fi/resilienssi-auttaa-vastoinkeymisissa/>
- Mackerron, G. (2010). *Happiness economics from 35,000 feet*. London School of Economics.
- Maliranta, M. & Rouvinen, P. (2007). *Aineettomat investoinnit Suomen yrityksissä vuonna 2004: Kokeilu yritysaineistoilla*. Elinkeinoelämän tutkimuslaitos.
- Marshall, A. (1920). *Principles of Economics*. Lontoo: Macmillan and Co.
- Martela, F. (23. syyskuuta 2014). *filosofia.fi*. Noudettu osoitteesta <http://filosofia.fi/node/6578>
- Mattila, A. S. (16. joulukuuta 2009). *Hyvinvoinnin teoriat*. Noudettu osoitteesta Duodecim terveyskirjasto: http://www.terveyskirjasto.fi/kotisivut/tk.koti?p_artikkeli=ont00039
- Mehtonen, J. (30. toukokuuta 2017). *Kerhotoiminta on henkireikä monen seniorin arjessa – ”Kun kotona tuijottaa samoja seinä, niin onhan se päivän piristyskohta”*. Noudettu osoitteesta YLE uutiset: <http://yle.fi/uutiset/3-9634340>
- Mäkinen, J. (2004). *John Rawlsin oikeudenmukaisuuskäsityksen merkitys normatiiviselle taloustieteelle*. Helsinki: Helsinki School of Economics.
- Mäkinen, J. (2016). John Rawls ja hyvinvoinnin taloustieteen kritiikki. Teoksessa R. Heiskala & A. Virtanen, *Talous ja yhteiskuntateoria II – Modernin maailman talous ja sen kritiikki* (ss. 244–264). Tallinna: Gaudeamus.
- New Economic Foundation. (2017). *Happy Planet Index*. Noudettu osoitteesta <http://happyplanetindex.org/>

- Paananen, R.; Ristikari, T.; Merikukka, M.; Rämö, A. & Gissler, M. (2012). *Lasten ja nuorten hyvinvointi Kansallinen syntymäkohortti 1987 -tutkimusaineiston valossa*. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Pigou, A. C. (1932). *The Economics of Welfare*. Lontoo: Macmillan and Co.
- Pohjola, M. (2015). *Taloustieteen oppikirja*. Helsinki: Sanoma Pro Oy’.
- Rauhala, P. (2015). Työn kaksoisluonne Pääoman toisessa osassa. Teoksessa Y. Hakanen, *Marxin Pääoman ajankohtaisuus* (ss. 102–113). TA-Tieto Oy.
- Ross, S. (17. maaliskuu 2015). *What is the difference between financial capital and economic capital?* Noudettu osoitteesta Investopedia: <http://www.investopedia.com/ask/answers/031715/what-difference-between-financial-capital-and-economic-capital.asp?ad=dirN&qo=investopediaSiteSearch&qsrc=0&o=40186>
- Rouvinen-Wilenius, P. (Esiintyjä). (25.–26. toukokuu 2015). *Hyvinvointitalous ja virheinvestointi*. Suomen sosiaalifoorumi 2015, Helsinki.
- Rouvinen-Wilenius, P. & Ahokas, J. (2016). Hyvinvointi-investoinnit osallisuuteen hyvinvointiyhteiskunnan rakennuspuina. *Futura*, 5–17.
- Seedhouse, David. (2009) *Health Promotion: Philosophy, Prejudice and Practice* (2nd Edition). Chichester: Wiley.
- Sipilä, J. (2011). Hyvinvointivaltio sosiaalisena investointina: älä anna köyhälle kalaa vaan koulutus! *Yhteiskuntapolitiikka*, 359–372.
- STM. (2017). *Neuvolat*. Noudettu osoitteesta Sosiaali- ja terveysministeriö: <http://stm.fi/neuvolat>
- Sy, J. & Kessel, A. (2005). *Health Promotion: Philosophy, Prejudice and Practice*. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 132–133.
- Särkelä, R.; Siltaniemi, A.; Rouvinen-Wilenius, P. & Parviainen, H. (2014). Kohti hyvinvointitaloutta. Teoksessa R. Särkelä; A. Siltaniemi; P. Rouvinen-Wilenius; H. Parviainen & E. Ahola, *Hyvinvointitalous* (s. 282). Helsinki: Soste.
- Tervo, H. (2003). Onko maillamme yhä malttia vaurastua? *Kansantaloudellinen aikakauskirja*, 80–85.
- THL. (19. maaliskuu 2013). *Hyvinvointi- ja terveyserot*. Noudettu osoitteesta Sosiaalinen pääoma: <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/sosiaalinen-paoma>
- Tuomala, M. (2009). *Julkistalous*. Helsinki: Gaudeamus.
- Valtioneuvoston kanslia. (2011). *Politiikkaohjelmien loppuraportti – Vaalikausi 2007–2011*.
- Vartiainen, J. (2016). Uusklassinen taloustiede yhteiskuntatieteiden kentässä. Teoksessa R. Heiskala & A. Virtanen, *Talous ja yhteiskuntateoria II – Modernin maailman talous ja sen kritiikki* (ss. 27–43). Tallinna: Gaudeamus.
- Veenhoven, R. (2002). Why Social Policy Needs Subjective Indicators. *Social Indicators Research*, 33–46.
- Wolfers, J. (tammikuu 2015). *The New York Times*. Noudettu osoitteesta How Economists Came to Dominate the Conversation: https://mobile.nytimes.com/2015/01/24/upshot/how-economists-came-to-dominate-the-conversation.html?referrer&_r=4

Investoimalla hyvinvointia

SOSTEn visiona on yhdessä tehty hyvä elämä kaikille. Tätä visiota kohti pyrkivää yhteiskunnallista toimintaa kutsutaan hyvinvointitaloudeksi. Hyvinvoinnin lisääminen ja hyvän elämän edellytysten parantaminen ovat näin ollen ne konkreettiset tavoitteet joiden varaan hyvinvointitalous rakentuu. Hyvinvointia ja hyvän elämän edellytyksiä vahvistetaan **investoimalla hyvinvointiin**.

Tässä julkaisussa perehdytään hyvinvointi-investoinnin käsitteeseen. Katsauksessa tarkastellaan sitä, miten hyvinvointi on tässä käsitteessä määritelty sekä sitä, miten investoinnit ymmärretään. Hyvinvointi- ja investointiteorioita sekä käytännön esimerkkejä hyödyntämällä katsauksessa osoitetaan, että hyvinvointi-investointi on käyttökelpoinen käsite kuvaamaan esimerkiksi järjestöjen hyvinvointia ja hyvän elämän edellytyksiä vahvistavaa toimintaa.

ISBN 978-952-6628-23-3
ISSN 2489-3137

